หนังสือเล่มแรกที่ควรอ่านก่อนสามก๊กเล่มอื่น ๆ

พิชัยสงคราม สามก๊ก

ฉบับบูรณาการ

三國演義

สังข์ พัธโนทัย

ที่ปรึกษาคนสนิทจอมพล ป. พิบูลสงคราม อดีตนายกรัฐมนตรีคนที่ ๓ ของไทย

ผู้บุกเบิกสัมพันธไมตรี ไทย-จีน สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม

พิชัยสงคราม
สามก๊ก
三國演義

สังข์ พัธโนทัย

สุขภาพใจ

คลิกสั่งซื้อได้ที่นี่ @booktime

พิชัยสงครามสามก๊ก

สังข์ พัธโนทัย

พิมพ์ครั้งที่ 5 : ตุลาคม 2553
จัดพิมพ์โดย : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ
บริษัท ตถาตา พับลิเคชั่น จำกัด
คณะที่ปรึกษา : เกียรติ ปรัชญาศิลปวุฒิ, กิตติ ปิยพสุนทรา
ประธานกรรมการบริหาร : บัญชา เฉลิมชัยกิจ
กรรมการผู้จัดการ : โชนรังสี เฉลิมชัยกิจ
บรรณาธิการบริหาร : วรุตม์ ทองเชื้อ
บรรณาธิการ : นาถยา กัลโยธิน
แบบปก/รูปเล่ม : ณัฐพงษ์ ภาคีแพทย์
พิสูจน์อักษร : นาถยา กัลโยธิน, พรรณิภา บุญสร้อย
ฝ่ายโรงพิมพ์ : ไพบูลย์ ชาคริยานนท์, จิรวรรณ พยาฆรินทรังกูร
ฝ่ายขาย : มนัญชยา ศิริวงษ์, อุดร ปัญญาชัย
ฝ่ายการตลาด : อัคคณัฐ ชุมนุม, เกวลี ดวงเด่นงาม

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
สามก๊ก.
พิชัยสงครามสามก๊ก.--พิมพ์ครั้งที่ 5.-- กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2553.
856 หน้า.
1. นวนิยายจีน. 2. สามก๊ก--ตัวละคร. 3. พิชัยสงคราม.
I. สังข์ พัธโนทัย, ผู้แปล. II. ชื่อเรื่อง.
895.13
ISBN 978-616-14-0076-7

จัดจำหน่ายโดย : สายส่งสุขภาพใจ บริษัท บุ๊ค ไทม์ จำกัด
214 ซ.พระรามที่ 2 ซอย 38 ถนนพระราม 2
แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพฯ 10150
โทรศัพท์ 0-2415-2621, 0-2415-6507
โทรสาร 0-2416-7744
www.booktime.co.th
พิมพ์ที่ : ฝ่ายโรงพิมพ์ บริษัท ตถาตา พับลิเคชั่น จำกัด
โทรศัพท์ 0-2416-3294

คำนำสำนักพิมพ์

โดยธรรมชาติ สรรพสิ่งในโลกทั่วทั้งจักรวาล ล้วนมีสองปีก ปลีกไปได้สองด้านโดยสมมุติสัจจะของฝ่ายอัตตาที่ยึดถือว่าตัวตนเที่ยงแท้ถาวร แม้โดยปรมัตถะ โลกุตตระ หลักสูงสุด เหนือโลกจะเป็นอนัตตา มีสุญญตา (ความว่าง) จากการยึดถือหมายมั่นเป็นตัวเป็นตนหาได้ไม่เลยก็ตาม

เมื่อทุกอย่างยังเวียนว่ายตายเกิด พูดอย่างเป็นภาษาธรรม (ไม่ใช่ภาษาคน) คือวุ่นๆ ว่างๆ ตายๆ เกิดๆ เป็นการตายเกิดของตัวกิเลสเครื่องเศร้าหมองทั้งปวง อันได้แก่ รัก โลภ โกรธ หลง การถือสาหาความหรือเป็นการเกิด-ดับของตัวตัณหา ความอยากมี-อยากเป็น ไม่อยากมี-ไม่อยากเป็น ชนิดจิตไม่ว่าง จิตมีอารมณ์เข้าไปยึดมั่น หมายถือให้เกิดทุกข์ๆ สุขๆ ดิบๆ ไม่ได้รู้ฝึกหรือฝึกยังไม่รู้ที่พอจะตั้งอยู่ในมัชฌิมาปฏิปทา (สายกลาง) สายสมดุล มีดุลยภาพ ดั่งคำสั่งสอนที่หวดด้วยไม้เรียวของนิกายเซ็นซึ่งท่านพุทธทาสภิกขุ กล่าวไว้ว่า “ชั่วหรือดีก็อัปรีย์ทั้งนั้น” เพราะว่ามันล้วนตกไปในอัตตา ตัวตน ยึดมั่นถือมั่น เกิด “ตัวกูของกู เป็นความทุกข์ ไปกดดัน-ผลักดัน เกิดเป็นความขัดแย้ง - แย่งชิงตลอดจนการกดขี่- ขูดรีด เอารัดเอาเปรียบ ลวงล่อ-หลอกให้หลงอยู่ในระบอบการเมือง ระบบเศรษฐกิจ วัฒนธรรม อันเป็นไปในเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวจัดมายาวนาน ซึ่งกำลังรอการเปลี่ยนแปลง พัฒนาไปข้างหน้าตามกาลเวลา ของธรรมชาติแห่งวงล้อประวัติศาสตร์

วรรณกรรมชิ้นเอกของจีนและของโลก ชิ้นนี้ ก็เฉกเช่นเดียวกันกับสิ่งทั้งปวงที่เสมือนกระบี่ มีความคมอยู่สองด้าน หรือเรียกตามตำราว่าเป็น “ดาบสองคม” อยู่ที่ว่า ด้านไหนจะคมกริบมากน้อย อย่างไร เท่าใดก็ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของจิตวิญญาณ ที่มีสิ่งแวดล้อมต่างๆ กล่อมเกลาโปะปะ

ทับถมมา จนพอกไว้ในจิตใต้สำนึก ว่าจะนำมาประยุกต์ด้วยสติสัมปชัญญะที่ถูกต้องเป็นธรรม หรือด้วยปัญญาเฉโกผิดเพี้ยน อย่างอธรรม

เมื่อท่านผู้อ่านตั้งใจดี ตั้งสติมั่น รับเอาแต่ส่วนที่ดีงาม ส่วนที่ถูกต้องเป็นธรรม คือจุดยืนอยู่เคียงข้างผู้ถูกกดขี่ขูดรีดของตัวละครในท้องเรื่องและเหตุการณ์ต่างๆ ในพงศาวดารสามก๊ก โดยเฉพาะสำนวนพิเศษวิเคราะห์ เจาะลึก “พิชัยสงครามสามก๊ก” ของคุณสังข์ พัธโนทัย เล่มนี้ได้นำเสนอ “นามานุกรมบุคคล” ชนิดที่สรุปถอดหัวใจเอาใจความส่วนสำคัญ ยกประเด็นเด่น เชื่อมโยงต่อเนื่องอย่างกระชับกินใจ ซึมซับเนื้อหาสาระแห่งเรื่องราวของตัวละคร เป็นฉากๆ ตอนๆ ได้เป็นอย่างดี อ่านเข้าใจง่าย โดยเฉพาะท้ายบทของทุกๆ ตอน จะมีบทสรุปวิเคราะห์หัวกะทิที่คัดกลั่นออกมาได้อย่างแยบคาย โดนใจผู้อ่าน ในทำนองเดียวกันกับบทส่งท้ายของนิทานอีสปที่มีบทสรุปด้วย “นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า ..... ” ในตอนท้ายเรื่อง นัยว่า เป็นสิ่งที่ควรสนใจพิเศษ... เป็นหัวใจของเนื้อความ

ยังมีนำเสนอ “ปทานุกรมภูมิศาสตร์” ในรายละเอียดของสถานที่ต่างๆ ในพงศาวดารสามก๊ก คือสถานที่ใดในปัจจุบัน ได้ให้ผู้อ่านได้เห็นถึงจินตภาพของสถานที่จริง ทำให้อ่านได้อรรถสุนทรีรสมากยิ่งขึ้น

พิชัยสงครามสามก๊ก เล่มนี้ เหมาะกับผู้อ่านทุกเพศ ทุกวัย ทุกวงการ ทุกระดับสติปัญญา หากทุกท่านอ่านด้วย “หัวใจธรรมะ” เช่นที่ว่ามานี้ สติจะก่อเกิดปัญญาชนิดถูกต้องดีงาม ซึ่งเรียกว่า “สติสัมปชัญญะ” คือใช้ปัญญามาจัดการ มาบริหารงานอย่างถูกต้อง ดีงาม มีความเป็นธรรม บนเส้นทาง อริยมรรคมีองค์ 8 ได้อย่างแท้จริง นำพาสุขตน สุขท่านพร้อมเพียงกัน

ข้าพเจ้าใคร่จะเรียกหนังสือเล่มนี้ว่า **“สามก๊ก ฉบับลัดสั้นเสริมสร้างสัมปชัญญะแท้”** ครับ

บัญชา เฉลิมชัยกิจ

(บัญชา เฉลิมชัยกิจ)

ปลายฝนต้นหนาว ปี 2553

คำนำในการพิมพ์
ครั้งที่ ๓

เมื่อคุณสมพล คงวิทยาพานิช แห่งสำนักพิมพ์ธรรมชาติได้แสดงความจำนงจะจัดพิมพ์ “พิชัยสงครามสามก๊ก” และ “ปนานุกรมภูมิศาสตร์สามก๊กและนามานุกรมบุคคลในสามก๊ก” ของคุณพ่อสังข์ พัธโนทัย นั้น ข้าพเจ้าในฐานะผู้เป็นบุตรและเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนร่วมในงานประพันธ์ชิ้นนี้ มีความยินดีและปลื้มใจเป็นอย่างยิ่ง

แสดงว่า หนังสือเล่มนี้ยังทรงคุณค่าเป็นที่นิยมของผู้อ่านอยู่ไม่เสื่อมคลาย แม้ผู้เขียนจะวายชนม์ไปถึง 6 ปีแล้วก็ตาม แต่ผลงานชิ้นนี้ของท่านก็หาได้วายตามท่านไปด้วยไม่

มิเสียงแรงที่คุณพ่อได้ทุ่มเทสติปัญญาและเวลาในการค้นคว้าด้วยความวิริยะอุตสาหะเป็นนานปี โดยหวังจะสร้างหนังสือเล่มนี้ไว้เป็นอมตะเคียงคู่ไปกับ “สามก๊ก”ให้ผู้อ่านสามารถอ่านง่าย จำง่าย และเป็นคติฝังใจ

ในการพิมพ์ครั้งที่สามนี้ มิได้มีการแก้ไขในเนื้อหาสาระแต่อย่างใด เป็นเพียงปรับปรุงรูปเล่มให้กะทัดรัดขึ้น และตัวอักษรใดที่ไม่ชัดเจนในการพิมพ์ครั้งที่สองก็ทำเสียใหม่ให้ชัดเจนขึ้นเท่านั้น ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องขอ

ขอบคุณ คุณสมพล คงวิทยาพานิชไว้เป็นอย่างสูง

หวังว่า หนังสือเล่มนี้จะให้ประโยชน์แก่ท่านผู้อ่านอย่างเต็มที่ สมดั่งเจตนาของผู้เขียนที่ตั้งไว้ทุกประการ

วรรณไว พัธโนทัย

กันยายน 2535

三國演義

“ต้มถั่วเผาเถาเป็นเชื้อไฟ
เสียงถั่วในหม้อร้องร่ำไห้
ถั่วเถาเกิดจากหนึ่งสายใย
ไฉนเร่งเร้าเผาผลาญกัน”

โจสิด ประพันธ์
ศักดิ์รวี ถอดความ

โจโฉ

เล่าปี่

ซุนกวน

บทนำ

สามก๊กเป็นนิยายอิงประวัติศาสตร์ชั้นเยี่ยมของโลก จากเค้าเรื่องจริงซึ่งเกิดขึ้นในประเทศจีนเมื่อประมาณ ๑,๑๐๐ ปีมาแล้วตอนปลายราชวงศ์ฮั่น อันเป็นระยะที่ประเทศจีนอยู่ในระหว่างยุคเข็ญถึง ๖๐ ปี ความยุคเข็ญเป็นเหตุแห่งความจำเป็นต้องใช้สติปัญญาความรู้ความสามารถ เพื่อความมีชัยและความอยู่รอดของบุคคล สามก๊กจึงมีเรื่องกินใจหลายแง่หลายมุม ยากที่จะหาเรื่องใดเสมอเหมือน

เรื่องสามก๊กนี้ กว่าจะเข้ารูปเป็นเล่มหนังสือให้อ่านอย่างสนุกสนานถึงขนาดได้นั้นต้องผ่านการปรับปรุงแก้ไขกันมาตั้งหลายร้อยปี และจากสติปัญญาของคนหลายร้อยหลายพันคน ทีแรกเป็นเรื่องที่คนเฒ่าคนแก่สรรมาเล่าเป็นนิทานให้ลูกหลานในบ้านฟัง และพวกนักเล่านิทานอาชีพเอาไปฟุ้งหากินตามข้างถนน ภายหลังเป็นที่นิยมแพร่หลาย จึงมีนักกวีเอาไปแต่งเป็นเพลงสำหรับขับร้อง และพวกงิ้วเก็บเอาเรื่องไปแสดงเป็นตอนๆ ความนิยมแผ่กว้างออกไปจนอาจกล่าวได้ว่า ถ้าใครไม่รู้เรื่องสามก๊ก ผู้นั้นหาใช่คนจีนไม่ ซูตงโปกวีเอกราชวงศ์ซ้องเขียนเล่าไว้ว่าพวกเด็กๆ ตามถนนสมัยนั้นชอบจับกลุ่มนั่งฟังผู้ใหญ่เล่าเรื่องสามก๊ก พอผู้ใหญ่เล่าถึงตอนเล่าปี่แตกทัพ พวกเด็กๆ ทำตาแดงๆ บางคนก็เช็ดน้ำตา แต่พอเล่าถึงตอนโจโฉแตกทัพบ้าง พวกเด็กๆ พากันลิงโลดดีอกดีใจตบไม้ตบมือกันใหญ่ นี่คือสภาพของนิยายสามก๊ก ในสมัยที่ยังมิได้

มีการร้อยกรองเป็นรูปเล่มหนังสือให้อ่านหรือฟังเป็นอย่างหนึ่งอย่างเดียวกัน

เรื่องสามก๊ก ได้รับการร้อยกรองเป็นรูปเล่มหนังสือ โดยฝีมือของนักประพันธ์ชื่อหลอกว้านจง หรือหลอเผิน ชาวเมืองไทหงวน ซึ่งเข้าใจว่ามีชีวิตอยู่ตอนปลายราชวงศ์หงวนต่อกับราชวงศ์เหม็ง เทียบเท่ากับตอนปลายสมัยกรุงสุโขทัยของเรา บางทีจะเป็นระยะเดียวกับที่พญาลิไทแต่งไตรภูมิพระร่วงก็ได้ หลอกว้านจงเป็นนักประวัติศาสตร์ มีความรู้กว้างขวาง ได้สมญานามว่า “หูห่ายซ่านเหญิน” แปลว่าผู้มีความรู้กว้างขวางดุจดั่งท้องทะเล เป็นคนมีฐานะดีแต่ชอบสันโดษ เรื่องราวในชีวิตของหลอกว้านจงไม่มีผู้ใดบันทึกไว้มากกว่านี้

หลอกว้านจงแต่งหนังสืออิงพระราชพงศาวดารไว้หลายเล่ม แต่อันตรธานสูญหายไปเกือบหมด คงเหลืออยู่ในปัจจุบันเพียง ๕ เล่มเท่านั้น คือ สามก๊ก ซ้องกั๋ง ซุยถัง ชั่นถังหงอโต้ และซันจู่ผิงเยาจ้วน ๔ เล่มแรกได้แปลเป็นภาษาไทยไว้แล้ว เหลือแต่เล่มหลังสุดที่ยังมิได้มีผู้ใดแปล

หลอกว้านจงเรียบเรียงสามก๊กในรูปลักษณะของนักเล่านิทาน เป็นตอนๆ รวม ๑๒๐ ตอน ตอนไหนที่สนุกก็สอดบทกวีนิพนธ์ให้ซาบซึ้งถึงใจยิ่งขึ้น เมื่อจบลงแต่ละตอน ก็สอดคำโฆษณาชักชวนให้ผู้อ่านเกิดความตื่นเต้นเพื่ออ่านตอนต่อไป สามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ได้ตัดคำโฆษณาและบทกวีนิพนธ์ออกเสียทั้งหมด ทั้งมิได้แยกเรื่องไว้เป็นตอนๆ อย่างในต้นฉบับภาษาจีน หากแยกใหม่เป็น ๘๗ ตอนตามที่เห็นสมควร ซึ่งสู้ต้นฉบับเดิมไม่ได้

สามก๊กที่หลอกว้านจงแต่ง ส่วนใหญ่ถอดมาจากพระราชพงศาวดารจีน มีเพียงบางตอนที่หลอกว้านจงเสริมเติมต่อขึ้นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือ เรื่องนางเตียวเสี้ยน ซึ่งหลอกว้านจงแต่งเติมเพื่อความสนุกเพลิดเพลินยิ่งขึ้น อาจกล่าวได้ว่า เรื่องราวในสามก๊กที่หลอกว้านจงแต่งนั้น เป็นเรื่องมีจริงตามประวัติศาสตร์ถึง ๗ ใน ๑๐ ส่วน

เรื่องที่แต่งเพิ่มเติมมีเพียง ๓ ส่วนเท่านั้น

เนื่องจากสามก๊กเป็นเรื่องจริงมากกว่านิยายดังกล่าว บรรดาผู้อ่านจึงมักจะเข้าใจไปว่า บุคคลหรือสถานที่ซึ่งอ้างไว้ในสามก๊กล้วนมีจริงทั้งสิ้น ดั่งเช่นนักปราชญ์ของจีนเมื่อสัก ๓๐๐ ปีมานี้ ชื่อ หวางอิ่วหยาง ยังเคยเขียนคำประพันธ์บทหนึ่ง ให้ชื่อว่า “บังทองพิลาป ณ ลกห้องโห” ลกห้องโห คือที่ซึ่งบังทองถูกฆ่าตาย โดยศัพท์แปลว่า “เนินหงส์ตาย” เป็นที่ซึ่งหลอกว้านจงตั้งขึ้นเอง ไม่มีจริงในแผ่นดินนั้น แต่หวางอิ่วหยางก็ยังเข้าใจว่ามีจริง ดังนี้เป็นต้น

เรื่องที่หลอกว้านจงแต่งเติมเสริมต่อเพื่อเพิ่มความสนุกสนานยิ่งขึ้นมีอยู่หลายตอน ที่สำคัญคือตอนที่จิวยี่รากเลือดเพราะถูกขงเบ้งลวงถึง ๓ ครั้ง “จิวยี่คิดแค้นในใจนัก จึงแหงนหน้าขึ้นดูฟ้า แล้วร้องว่า เทพยดาองค์ใดหนอ ซึ่งให้เราเกิดมาแล้ว เหตุใดจึงให้ขงเบ้งเกิดมาด้วยเล่า” ความตอนนี้ไม่มีบันทึกไว้ในพระราชพงศาวดารของจีน

เรื่องของสุมาฮิวก็อีก หลอกว้านจงสร้างให้เป็นน้องชายคนที่สองของสุมาเอี๋ยน และให้เป็นคนซื่อตรงจงรักภักดีต่อเจ้านายอย่างยอดเยี่ยม เมื่อเป็นข้าในราชวงศ์วุยแล้ว ก็ไม่ขอทรยศจนชีวิตหาไม่ แม้จะได้ตำแหน่งเป็นอ๋องในราชวงศ์ใหม่ ก็ไม่ยอมรับตำแหน่งนั้น

เรื่องขององลอง ขุนนางผู้ใหญ่ของพระเจ้าเหี้ยนเต้ ซึ่งยอมเข้ารับราชการในแผ่นดินพระเจ้าโจยอย เป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งหลอกว้านจงแต่งเติม เพื่อชี้ให้เห็นว่า คนที่เป็นข้าสองเจ้าบ่าวสองนายย่อมใช้ไม่ได้ และจะต้องตายด้วยประวัติของตนเองนั้น องลองตายเพราะถูกขงเบ้งด่าว่า เป็นคนทรยศต่อเจ้านายในราชวงศ์ฮั่น ความในสามก๊กว่า “องลองได้ฟังดังนั้นก็คิดแค้นใจ ร้องขึ้นด้วยเสียงอันดัง แล้วก็พลัดตกลงจากหลังม้าถึงแก่ความตาย”

เรื่องฮุยโฮ ขันทีของพระเจ้าเล่าเสี้ยน ก็เป็นเรื่องที่หลอกว้านจงปรุงแต่งขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นความชั่วร้ายของคนสนิทใกล้ชิดผู้ใหญ่ ถ้าเอาแต่ประจบสอพลอ และชักจูงเจ้านายให้หลงใหลเพลิดเพลินในกามารมณ์เสีย

แล้ว ในที่สุดบ้านเมืองจะตั้งอยู่ไม่ได้ รังแต่จะเกิดภัย และเสียเอกราชเช่น ฮุยโฮทำให้พระเจ้าเล่าเสี้ยนเสียจกก๊ก เป็นต้น

เรื่องสามก๊กที่หลอกว้านจงเรียบเรียง มาตรว่าจะมีชื่อบุคคลมากมายก่ายกอง จำไม่หวาดไหวแล้ว ก็ยังน้อยกว่าที่มีชื่ออยู่ในพระราชพงศาวดารจีนที่เรียกว่า ซานโก้วะจื้อ ด้วยซ้ำไป ข้าพเจ้าได้วานให้เพื่อนผู้ชำนาญภาษาจีนลองเทียบเคียงดู ปรากฏว่า ในแคว้นวุย หลอกว้านจงตัดชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องออกไปเสีย ๕๕ คน แคว้นง่อตัดออก ๒๙ คน และแคว้นจกตัดออก ๒๒ คน ถ้าไม่ตัดออกอย่างว่านั้น เรื่องสามก๊กคงจะยืดยาวออกไปอีกพอดู

ล่วงมาสมัยต้นราชวงศ์เช็ง คือเมื่อประมาณสัก ๓๐๐ ปีมานี้ มีปราชญ์จีนพ่อลูกคู่หนึ่ง ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและตรวจทานเรื่องสามก๊กฉบับของหลอกว้านจงให้น่าอ่านยิ่งขึ้น พ่อชื่อ เหมาหลุน ลูกชื่อ เหมาจงกัง พ่อตาบอดเมื่ออยู่ในวัยกลางคน และเป็นคนให้ความคิดเห็นต่างๆ แก่เหมาจงกังในการแก้ไขปรับปรุง เรื่องสามก๊กที่สองพ่อลูกช่วยกันปรับปรุงแก้ไขนี้ ได้พิมพ์ออกเป็นเล่มสมุดประมาณปี พ.ศ.๒๒๐๕ และได้ใช้เป็นฉบับสมบูรณ์ที่คนจีนนิยมอ่านกันเรื่อยมาจนถึงทุกวันนี้

เข้าใจกันมาว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ ๑ โปรดให้เจ้าพระยาพระคลัง (หน) อำนวยการแปลเรื่องสามก๊กออกจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย และเข้าใจกันด้วยว่าเจ้าพระยาพระคลัง (หน) อำนวยการแปลอยู่ไม่ทันตลอดเรื่อง ก็ถึงแก่อสัญกรรมเสียก่อน สำนวนหนังสือสามก๊กฉบับภาษาไทยจึงไม่สละสลวยเสมอต้นเสมอปลาย ความที่เข้าใจกันเช่นนี้เห็นจะไม่ผิด เพราะสามก๊กเป็นหนังสือเรื่องยาว เพียงแต่ตรวจแก้สำนวนโวหารอย่างเดียวก็คงจะต้องใช้เวลาหลายปี ยิ่งมีราชการงานเมืองมากก็ยิ่งเมื่อยล้ายิ่งขึ้น เท่าที่แปลกันจนสำเร็จบริบูรณ์ได้นั้นควรนับว่าเป็นความวิริยะอุตสาหะที่มีค่ามาก และจะต้องมีผู้ทรงอำนาจในราชการ ซึ่งมองเห็นความสำคัญของเรื่องสามก๊กเป็นกำลังสนับสนุนอย่างแข็งขัน อันเป็นสิ่งที่ควรได้รับความขอบใจจากคนชั้นหลังมิใช่น้อย

จากการแปลเรื่องสามก๊กออกเป็นภาษาไทยนั้น สังเกตได้ว่าจีนฮกเกี้ยนคงจะทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการ เพราะชื่อบุคคลและสถานที่ต่างๆ ที่ถอดเสียงจากอักษรจีนออกมา ล้วนเป็นเสียงจีนฮกเกี้ยนเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นคงจะมีจีนแต้จิ๋ว แคะ กวางตุ้ง และไหหลำ เป็นคณะบรรณาธิการในการแปลด้วย และท่านบรรณาธิการก็คงจะตรวจตราไม่ทั่วถึง ชื่อบุคคลและสถานที่ในสามก๊กที่แปล จึงสับสนอลหม่านมาก ซ้ำร้ายคณะผู้แปลคงจะมีความรู้เกี่ยวกับศัพท์แสงที่ใช้ในภาษาไทยไม่เพียงพอ ตอนไหนที่แปลยาก เลยไม่แปลเสียเลย หรือแปลคลุมๆ ไปแทบจะจับความมิได้ สมดั่งที่สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงชี้ไว้ในหนังสือตำนานหนังสือสามก๊กว่า “สำนวนแปลคงจะไม่สู้ตรงกับสำนวนที่แต่งไว้ในภาษาจีนแต่เดิม เพราะผู้แปลมิได้รู้สันทัดทั้งภาษาจีน และภาษาไทย รวมอยู่ในคนเดียวกัน เหมือนเช่นแปลหนังสือฝรั่งกันทุกวันนี้”

ข้าพเจ้าสนใจอ่านหนังสือสามก๊กมาแต่เมื่อยังเป็นนักเรียน มีความรู้สึกติดข้องอยู่ในใจเสมอว่า หนังสือนี้มีตัวบุคคลและสถานที่ในเรื่องมากมายจำไม่ไหว และเนื้อเรื่องก็ไขว้กันไปไขว้กันมาอยู่หลายตอน ถึงจะอ่านอย่างตั้งสมาธิ ก็แทบจะจับต้นชนปลายไม่ถูก นอกจากนั้นเรื่องราวที่แปลไว้บางตอน อ่านเท่าไรก็ไม่เข้าใจอยู่นั่นเอง แต่โดยที่มีความชอบใจหนังสือนี้เป็นทุนรองรับอยู่ จึงได้ใฝ่หาต้นฉบับที่แปลเป็นภาษาอังกฤษโดยเบรวิตต์ เทเล่อร์ มาอ่านเทียบเคียงกัน การอ่านเทียบเคียงดังกล่าว เพิ่งทำได้อย่างถี่ถ้วนระหว่างที่ข้าพเจ้าถูกคุมขังการเมืองสมัยท่านจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งทำให้มีเวลาอ่านหนังสืออย่างเหลือเฟือ จึงพบว่า มีความแตกต่างกันมิใช่น้อยระหว่างคำแปลภาษาไทยกับภาษาอังกฤษ หลายตอนที่ข้าพเจ้าอ่านไม่เข้าใจจากคำแปลภาษาไทย ก็ได้ความสว่างจากคำแปลภาษาอังกฤษ ยิ่งกว่านั้นความดีๆ หลายตอนที่ถูกตัดไปเสียจากคำแปลภาษาไทยก็มาพบเข้าในคำแปลภาษาอังกฤษ นี่เป็นต้นเหตุอันหนึ่งที่ทำให้ข้าพเจ้ามีมานะที่จะแต่งหนังสือเล่มนี้ขึ้นเป็นอนุสรณ์เล่มแรกในระหว่างถูกท่านจอมพลสฤษดิ์กักตัวไว้

ขณะที่ข้าพเจ้ากำลังเขียนหนังสือเล่มนี้อยู่นั้น เพื่อนจีนผู้มีความรู้ดีทั้งภาษาจีนและภาษาไทยหลายท่าน ซึ่งล้วนถูกท่านจอมพลสฤษดิ์จับตัวมากักขังไว้รวมๆ กับข้าพเจ้า ยังพลอยร่วมสนุกกับข้าพเจ้าด้วย โดยจัดหาหนังสือสามก๊กฉบับภาษาจีนมาช่วยตรวจสอบในทุกตอนที่ข้าพเจ้าสงสัย ทั้งคำแปลภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และได้ช่วยข้าพเจ้าจัดทำปทานุกรมภูมิศาสตร์สามก๊กและนามานุกรมบุคคลในสามก๊ก รวมทั้งแผนที่สามก๊กฉบับตรวจสอบใหม่ของจีนจนเป็นผลสำเร็จ เพื่อเป็นคู่มือในการศึกษาหนังสือสามก๊กฉบับภาษาไทยของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ซึ่งในการพิมพ์ครั้งนี้ได้จัดพิมพ์รวมกันไว้ทั้งหมด

ในระหว่างแต่งหนังสือเล่มนี้ และในระหว่างจัดทำปทานุกรมภูมิศาสตร์และนามานุกรมบุคคลในสามก๊ก ข้าพเจ้าได้พบความบกพร่องหลายประการในหนังสือสามก๊กฉบับภาษาไทยของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะชี้แจงไว้ในที่นี้บ้างพอเป็นอุทาหรณ์ ทั้งนี้มิใช่เป็นการลบล้างความเชื่อแต่เดิมที่ว่าการแปลสามก๊กเป็นภาษาไทยครั้งนั้น ทำได้วิเศษยิ่งนักหนา หากเป็นการทำความเข้าใจในปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นของท่านผู้อ่านเรื่องสามก๊กฉบับภาษาไทยเป็นสำคัญ

ข้อบกพร่องของสามก๊กฉบับภาษาไทย อยู่ที่ความวิปริตของชื่อบุคคล ๑ ความวิปริตของชื่อสถานที่ ๑ ความวิปริตของคำแปล ๑

ความวิปริตของชื่อบุคคล

๑. ออกเสียงไม่ตรงกัน ทั้งๆ ที่เป็นคนเดียวกัน เช่น หมันทอง บางแห่งเรียกเป็นบวนทอง เตียนยี่บางแห่งเรียกเป็นตงยี่ งิมขุนขันที บางแห่งเรียกเป็นยิมหุนขันที ตังเจี๋ยวบางแห่งเรียกเป็นติ๋วเจี๋ยว โลติดบางแห่งเรียกเป็นโลจิ๋น ซัวหยงบางแห่งเรียกเป็นยีหลง ซัวแก กากุ๋ยบางแห่งเรียกเป็นเกียกุย กุยห้วยบางแห่งเรียกเป็นกวยหวย จงอิ้วบางแห่งเรียกเป็นจงฮิว จูกัดเก๊กบางแห่งเรียกเป็นจูกัดเจ๊ก เจาจิ๋วบางแห่งเรียกเป็นเจียวจิ๋ว โจฮิวบางแห่งเรียกเป็นโจหิว บิฮุยบางแห่งเรียกเป็น

หุยวุย เลยทำให้มีตัวละครเพิ่มขึ้นในเรื่องสามก๊กอีกมาก

๒. บุคคลหลายคน แต่ออกชื่อเป็นคนคนเดียว เช่น ซุนเจ้งมี ๒ คน ไม่ใช่คนเดียว ซุนเจ้งคนหนึ่งได้ชื่อมาจากคำว่า “สวินเจิ้ง” ในภาษาจีนกลาง เป็นนายทหารของอ้วนสุด ถูกกวนอูเอาง้าวฟันตาย ส่วนซุนเจ้งอีกคนหนึ่ง ได้ชื่อมาจากคำว่า “ซุนจิ้ง” ในภาษาจีนกลาง คนนี้เป็นน้องชายคนสุดท้องของซุนเกี๋ยน เป็นผู้ห้ามมิให้ซุนเกี๋ยนรบกับเล่าเปียว ซุนเกี๋ยนไม่เชื่อจึงถูกฆ่าตาย

ซุนโห ก็มี ๒ คน ไม่ใช่คนเดียว ซุนโหคนหนึ่ง ได้ชื่อมาจากคำว่า “ซุนเหอ” ในภาษาจีนกลาง คนนี้เป็นบุตรคนที่สองของซุนกวน เกิดด้วยนางฮองฮูหยิน ส่วนซุนโหอีกคนหนึ่งได้ชื่อมาจาก “ซุนเฮ้า” ในภาษาจีนกลาง คนนี้เป็นกษัตริย์องค์ก๊กองค์สุดท้ายก่อนตกเป็นของวุยก๊ก

ตันกุ๋ย ก็มี ๒ คน คนหนึ่งได้ชื่อมาจากคำว่า “เฉินกุย” ในภาษาจีนกลาง คนนี้เป็นบิดาของตันแต๋ง เป็นผู้ห้ามลิโป้มิให้ยกลูกสาวให้แก่ลูกชายอ้วนสุด อีกคนหนึ่งได้ชื่อมาจากคำว่า “เฉินฉวิน” ในภาษาจีนกลาง คนนี้เป็นขุนนางผู้ซื่อสัตย์ของโจโฉ ก่อนโจโฉจะสิ้นใจได้ฝากฝังราชการบ้านเมืองไว้ให้ดูแลสืบไป

๓. เอาชื่อคนเป็นชื่อเมือง เช่น ตอนเบ้งเฮกรู้ข่าวว่า ขงเบ้งยกทัพล่วงเข้ามาในแดนของตน จึงให้หา “สุนาเจ้าเมืองมิตอง” มาพบ มิตองไม่ใช่ชื่อเมือง แต่เป็นชื่อคน ในต้นฉบับภาษาจีนเขียนว่า “ต่งถูนา” ผู้แปลสำคัญผิด แยกคำนี้ออกเป็น สุนา กับ มิตอง กลายเป็นชื่อคนและชื่อเมือง ซึ่งผิดถนัด

๔. เอาชื่อตำแหน่งบรรดาศักดิ์เป็นชื่อคน เช่น ซัวหยง เป็นขุนนางตำแหน่งยีหลง ผู้แปลเรียกในตอนแรกเป็นยีหลง และเรียกเป็นซัวหยงในตอนหลัง ผู้อ่านจึงย่อมสำคัญผิด คิดว่าเป็นคนละคน (ยีหลงเป็นตำแหน่งที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน มีรถเทียมม้าประจำตำแหน่ง และทำหน้าที่เป็นผู้คัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการ)

๔. เอาชื่อผู้ชายเป็นชื่อผู้หญิง เช่น นางไต้เกี้ยวและนางเสี้ยวเกี้ยว ว่าเป็นบุตรีของนางเกียวก๊กโล คำว่าเกียวก๊กโลนี้ ตรงกับคำว่า “เฉียวโก้วะเหล่า” ในภาษาจีนกลาง ในสามก๊กฉบับภาษาจีนกล่าวว่า นางไต้เกี้ยวและนางเสี้ยวเกี้ยวเป็นบุตรีของเฉียวกง (ผู้ชาย) ซึ่งได้รับยกย่องให้เป็น “โก้วะเหล่า” คือผู้อาวุโสของประเทศ อันเป็นคำยกย่องสำหรับขุนนางผู้ใหญ่ในแผ่นดิน ไม่ใช่ยกย่องภรรยาขุนนาง

๖. ไม่มีชื่อในต้นฉบับ แต่ใส่ชื่อเข้าไปเองเฉยๆ เช่น โจเต๊ก อาของโจโฉ เป็นต้น

ความวิปริตของชื่อสถานที่

๑. ชื่อเดียวกัน แต่เรียกต่างกัน เช่น ก๊กเสีย-กักเสีย กั๋งฮาน-เกงฮัน กองอั๋น-กังอั๋น กองเหลง-ก่องเล่ง กังหนำ-กังหลำ กิสุยก๋วน-กีซุน กิมก๊ก-บิต๊ก เกียมก๊ก-เกียมโก๊ะ ไก๋เอียง-ไกซุย ขยกหยง-ขยกเอี๋ยง งีหยง-งีเอี๋ยง งิวจู๋-เอียวจู๋ จูเต๋ง-อูเต๋ง-เฮาเต๋ง เจากุ๋น-เจียวก๋วน เจียงโห-เซียงโห เจียนต๋อง-จีต๋อง เฉงจิ๋ว-เชงจิ๋ว-เซียงจิ๋ว-เซ้งจิ๋ว-ซุนจิ๋ว โฉเหียง-โฉหยง ชีจิ๋ว-ชิวจิ๋ว ชีสอง-ฉสองกุ๋น ซอนเค้า-ฉวนเค้า ซันหยง-ซันเอี๋ยง-ซุนหยง เซียงเท้ง-เสียงเท้ง เซียงสัน-เสียงสัน ตงหยง-ตงเอี๋ยง เตียงฮัน-เตียงอั๋น-เซ่งอั๋น เตียวซุย-เจ้าซุย ยี่สู-ญี่สู-ยูสู ลำซี-น้ำฉี ลิมฉี-ลิมโฉ หับหุย-หับป๋า เป็นต้น

๒. หลายชื่อ แต่เรียกเป็นชื่อเดียวกัน ข้อนี้เป็นความสะเพร่าอย่างใหญ่หลวงของผู้แปลสามก๊ก ทำให้เกิดความยากลำบากในด้านการศึกษาภูมิประเทศเป็นอย่างยิ่ง เช่น แคว้นจิงโจวเรียกว่า เกงจิ๋ว นับว่าถูกต้อง แต่ปรากฏว่า ผู้แปลยังเรียกแคว้นติ้งโจว อิ่งโจว และเจียงโจวเป็นเกงจิ๋วด้วย จึงเสียความหมด

ภูเขาฉีซาน ซึ่งเป็นสมรภูมิของขงเบ้งถึง ๖ ครั้ง ก็เช่นเดียวกัน ผู้แปลเรียกว่า กิสาน นับว่าฟังได้ แต่ปรากฏว่าผู้แปลยังเรียกภูเขาจีซานและภูเขาจู้เทียะซาน เป็นกิสานด้วย เลยวุ่นกันใหญ่ เพราะเขาฉีซานอยู่ใน

มณฑลกานซู ภูเขาจีซานอยู่ระหว่างมณฑลเหอหนาน เหอเป่ย ซานสี และซานตุง ส่วนภูเขาจู้เทียะซาน อยู่ในมณฑลหูเป่ย ซึ่งไม่มีทางที่จะต่อเนื่องกันได้เลย

การเรียกชื่อ ด่านสื้อสุยกวนเป็นกิสุยก๋วน นับว่าพอฟังได้ แต่ปรากฏว่าผู้แปลยังเรียกด่านอี้สุ่ยกวนเป็นกิสุยก๋วนอีกแห่งหนึ่งด้วย ซึ่งเป็นการผิดถนัด เพราะด่านสื้อสุยกวนอยู่ในมณฑลเหอหนาน ส่วนอี้สุ่ยกวนอยู่ในมณฑลซานตุง

ในมณฑลหูเป่ย มีเมืองสำคัญ ๒ เมือง คือ เซียงหยังกับส้างหยง ทั้งสองเมืองนี้ผู้แปลสามก๊กเรียกเป็น ซงหยง ทั้งหมด

เมืองเซียงสันหรือเสียงสันก็เช่นเดียวกัน มี ๒ แห่ง คือฉางซันในมณฑลเหอเป่ยเมืองหนึ่ง และเซียงสันในมณฑลเจ๊อะเจียงอีกเมืองหนึ่ง แต่ก็ถูกเรียกเป็นเมืองเดียวกันเสียเลย

๓. คำสามานยนาม แปลผิดเป็นวิสามานยนาม เช่น ตอนหนึ่งว่า “เตียวเอ๋งก็ไปตั้งซ่องสุมรี้พลกวาดข้าวขึ้นใส่ฉางไว้ตำบลเตโกะ ประมาณสิบหมื่นถัง” คำว่า “เตโกะ” มาจากคำว่า “ตี๋เกอะ” ในภาษาจีนกลาง ไม่ใช่ชื่อตำบล แต่แปลว่า คลังเสบียงอาหารและสรรพาวุธของทหารในสนาม

อีกตอนหนึ่งว่า “ซุนเซ็กก็ขับม้าไล่ไทสูจู้ไป พอทันเข้าที่ตำบลเพ้งฉวน ไทสูจู้เห็นซุนเซ็กตามมาทันเข้า ก็กลับหน้ามารบกับซุนเซ็กได้ห้าสิบเพลง” คำว่า “เพ้งฉวน” มาจากคำว่า “ผิงชวน” ในภาษาจีนกลาง แปลว่า ทุ่งราบ ไม่ใช่เป็นชื่อของตำบล

๔. เอาชื่อคนเป็นชื่อเมือง เช่นความตอนหนึ่งว่า “ฝ่ายเบ้งเฮกครั้นรู้ว่าขงเบ้งยกทัพล่วงเข้ามาในแดน จึงให้หากิมห้วนเจ้าเมืองสำกิก” สำกิกไม่ใช่ชื่อเมือง แต่เป็นชื่อคน ในต้นฉบับภาษาจีนเรียกว่าจินหวนซานเจี๋ย ตามสำเนียงจีนกลาง ผู้แปลแยกคำว่า จินหวน (กิมห้วน) เป็นชื่อคน และแยก ซานเจี๊ย (สำกิก) เป็นชื่อเมือง ซึ่งผิด

๕. เอาชื่อต่างๆ เป็นชื่อเมือง ความผิดพลาดเช่นนี้มีบ่อย เช่น “ลงต่อต่อง” ซึ่งเป็นชื่อถ้ำหรือหุบเขาลึก ผู้แปลเรียกเป็นเมือง ทำให้ความ

หมายผิดไป หรือ “เตียงเสีย” คือกำแพงเมืองจีนในปัจจุบัน ผู้แปลก็เรียกเป็นเมืองไปด้วยเหมือนกัน

ที่ปรากฏความผิดทำนองนี้ ยังมีอีกไม่น้อย เช่น เอาตำแหน่งบรรดาศักดิ์เป็นชื่อเมืองก็มี คือตอนที่กล่าวว่า “โจเอียนอ้องเป็นเจ้าเมืองตันอู” ตันอูไม่ใช่ชื่อเมือง แต่เป็นชื่อตำแหน่งเจ้าผู้ครองชนเผ่าเฮียงนู้ ซึ่งจีนตั้งให้ ดังนี้เป็นต้น

คำแปลอีกตอนหนึ่งในสามก๊กว่า “ครั้งนั้นพระเจ้าโจมอเสวยราชย์ได้สามปี ชื่อเมืองแต่ก่อนนั้นชื่อว่า ไกเจ้ง ครั้งนั้นให้แปลงใหม่ชื่อว่า “กำลอ” กำลอที่กล่าวนี้ไม่ใช่ชื่อเมือง แต่เป็นชื่อปีรัชกาล ซึ่งแต่ละรัชกาลมักเปลี่ยนชื่อใหม่ให้เป็นมงคลตามพระราชอัธยาศัย อาจจะเปลี่ยนทุกปีหรือหลายๆ ปีเปลี่ยนทีก็ได้

ความวิปริตของคำแปล

การแปลหนังสือสามก๊กเป็นภาษาไทยครั้งนั้น ควรกล่าวได้ว่า มุ่งแปลเอาความเป็นข้อใหญ่ มิได้รักษาสำนวนจีน หรือวัฒนธรรมจีนไว้อย่างในต้นฉบับ แต่กลับพยายามเปลี่ยนสำนวนและวัฒนธรรมเหล่านั้นให้เป็นไทย หรือใกล้เคียงกับไทย ทั้งมีการแต่งเติมเสริมต่อตัดทอนถ้อยคำต่างๆ เสียมากต่อมาก เริ่มแต่ประโยคแรกๆ ก็ไม่ตรงกันเสียแล้ว สามก๊กฉบับภาษาจีนเริ่มเรื่องว่าดังนี้

ธรรมดาสรรพสิ่งในใต้ฟ้า เมื่อแตกแยกกันนานๆ ก็กลับเข้ารวมกัน เมื่อรวมกันนานๆ เข้า ก็แตกแยกกันอีก

คำว่า “ใต้ฟ้า” นั้น เป็นสำนวนจีน หมายถึง โลก หรือจักรวรรดิ ฝ่ายไทยแปลประโยคแรกๆ นี้ว่า ดังนี้

เดิมแผ่นดินเมืองจีนทั้งปวงนั้นเป็นสุขมานาน แล้วก็เป็นศึก ครั้นศึกสงบแล้วก็เป็นสุข

ผู้แปลได้แก้สำนวน “ใต้ฟ้า” ให้เคลื่อนคลาย กลายเป็นเรื่อง “เมืองจีน” โดยเฉพาะ จึงทำให้ความหมายผิดไป

ตอนพรรณนาถึงเรื่องต้นหม่อนที่บ้านของเล่าปี่ สามก๊กฉบับภาษาจีนว่าไว้ดังนี้

> *ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของบ้าน มีต้นหม่อนใหญ่ต้นหนึ่ง สูง ๕ จั้งกว่า มองดูไกลๆ เป็นพุ่มคล้ายกูบรถ หมอดูได้ทำนายไว้ว่า บ้านนี้จักต้องมีคนมีบุญมาเกิดเป็นแน่แท้ เมื่อเล่าปี่ยังเยาว์นั้น ชอบเล่นกับพวกเด็กๆ ใต้ต้นหม่อนนี้ และชอบปีนขึ้นไปบนต้น พลางบอกกับเพื่อนว่า เราเป็นเทพบุตรกำลังขับราชรถทรง*

สามก๊กไทยแปลไว้ดังนี้

> *เรือนนั้นอยู่ริมต้นหม่อน ต้นหม่อนนั้นสูงประมาณแปดวาเศษ กิ่งนั้นเป็นพุ่มดังฉัตร มีหมอดูคนหนึ่งเดินมา เห็นภูมิบ้านแลต้นหม่อนต้องตำรา จึงทายว่าบ้านนี้มีผู้มีบุญอยู่ เล่าปี่เมื่อยังเด็กอยู่นั้น เล่นกับลูกชาวบ้านทั้งปวง เล่าปี่จึงว่า ถ้ากูได้เป็นเจ้า กูจะเอาต้นหม่อนต้นนี้ไปทำคันเศวตฉัตรกั้น*

จะเห็นได้ชัดว่า ผู้แปลแก้ไขคำว่า “กูบรถ” ให้เป็น “ฉัตร” เพื่อให้สอดคล้องกับขนบประเพณีของไทย ที่ถือเอาเศวตฉัตรเป็นเครื่องหมายพระราชอิสริยยศแห่งองค์พระมหากษัตริย์

สามก๊กภาษาจีนกล่าวถึงสวนของเตียวหุยไว้ดังนี้

> *เตียวหุยจึงว่า หลังบ้านข้าเป็นสวนท้อ ตอนนี้ท้อกำลังออกดอกบานสะพรั่ง พรุ่งนี้ขอให้เรามาร่วมสาบานเป็นพี่น้องร่วมตายกันต่อหน้าฟ้าดิน ที่สวนของข้า*

ฝ่ายไทยแปลไว้ดังนี้

> *เตียวหุยจึงว่า เราทั้งสามคิดการต้องกัน เชิญท่านทั้งสองมาไปบ้านเรา ที่หลังบ้านเรามีสวนดอกไม้แล้วเป็นที่สงัด ดอกยี่โถก็บานอยู่เป็นอันมาก จะได้บูชาพระแลเทวดา แล้วจะได้ให้สัตย์ต่อกันทั้งสาม ให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน*

จะเห็นได้ชัดว่า ผู้แปลแก้ไขคำว่า ต้นท้อ ให้กลายเป็นต้นยี่โถไปเสียฉิบ ต้นท้อเป็นไม้ผล ต้นยี่โถเป็นไม้ดอก เป็นไม้คนละชนิดและคนละขนาด การแปลความตอนนี้แสดงให้เห็นความจริงอย่างหนึ่งว่า ผู้แปลกับผู้เรียบเรียงแก้ไขเป็นคนละคนกัน ผู้เรียบเรียงแก้ไขจักต้องเป็นผู้ทรงอำนาจอาญาสิทธิ์ จึงสามารถแก้ไขดัดแปลงต้นท้อให้เป็นต้นยี่โถไปได้โดยไม่มีใครกล้าทักท้วงทัดทาน

คำว่า “ฟ้าดิน” (เทียนตี้) เป็นสำนวนจีน จีนใช้ในโอกาสแสดงความสุจริตต่อกัน เพราะใครจะทำอะไรนอกฟ้าดินไม่ได้ ฟ้าดินย่อมเป็นสักขีพยานที่ดีที่สุด สามก๊กภาษาไทยแก้ความหมายของฟ้าดิน ให้เป็น “พระและเทวดา” ฟังดูไม่ซาบซึ้งเท่าคำว่า “ฟ้าดิน” ของจีน แม้ทุกวันนี้คำว่า “ฟ้าดินจงเป็นพยาน” ก็กลายเป็นสำนวนไทยที่จับใจคนทั้งปวงแล้ว แต่น้อยคนจะทราบว่าเป็นสำนวนที่รับมาจากจีนโดยตรง

สามก๊กภาษาไทยกล่าวว่า เตียวหุยจัดม้าขาวกระบือดำและธูปเทียนในการกระทำสัตย์สาบานกับเล่าปี่และกวนอู แต่มิได้บอกว่า ม้าขาวกระบือดำเอามาใช้ทำอะไร อันที่จริงจีนไม่ได้ใช้กระบือดำในพิธีเช่นนี้ แต่ใช้วัวดำ ผู้แปลอาจเดาไม่ถูกว่าเป็นวัวหรือกระบือ เพราะจีนใช้อักษรตัวเดียวกัน ตามประเพณีซึ่งสืบเนื่องมาแต่สมัยเม่งจื๊อนั้น ทั้งม้าขาวและวัวดำจะถูกฆ่าเพื่อเอาเลือดมาใช้ทาริมฝีปากแสดงสัจจะต่อกัน ส่วนเนื้อก็เป็นอาหารเลี้ยงดูกันไป สมัยโน้นม้าขาวและวัวดำใช้สำหรับผู้กระทำสัตย์สาบานที่เป็นบุคคลชั้นโอรสสวรรค์ (เทียนจื๊อ) คือฮ่องเต้เท่านั้น ต่อมาก็เลื่อนรางลงมาตามลำดับ ใครมีทรัพย์ อยากจะทำการให้เห็นเป็นเรื่องสำคัญจริงจัง ก็ย่อมใช้ม้าขาวและวัวดำได้ตามอัธยาศัย

ตอนเล่าปี่พูดกับจูฮีด้วยเรื่องล้อมเมืองปราบโจรโพกผ้าเหลือง สามก๊กฉบับภาษาจีนเขียนไว้ดังนี้

> *เล่าปี่จึงว่า ซึ่งท่านไม่รับพวกโจรสวามิภักดิ์นั้นก็ควรอยู่ ตอนนี้พวกมันถูกเราล้อมทั้งสี่ด้าน ดุจดังตกอยู่ในถังเหล็ก เมื่อเข้าสวามิภักดิ์มิได้ มันก็จักต้องสู้ตาย ธรรมดาคนเรือนหมื่นเมื่อเป็นไปใจเดียวกันแล้ว ย่อมเป็นกำลังอันใหญ่หลวงนัก ในเมืองมีคนเรือนหมื่นที่รอคอยความตายอยู่มิใช่หรือ สู้เราเปิดทางด้านตะวันออกเฉียงใต้เสีย แล้วเข้าตีด้านตะวันตกเฉียงเหนือด้านเดียว ทหารโจรมีแต่จะต้องรีบทิ้งเมืองเอาตัวรอด ไม่มีแก่ใจสู้รบ เราไล่จับเอาได้ตามสะดวก มิดีหรือ*

ฝ่ายไทยแปลไว้ดังนี้

> *เล่าปี่จึงตอบว่าควรแล้ว แลซึ่งเราล้อมเมืองไว้นี้ก็รอบทั้งสี่ด้าน เมืองก็จวนจะเสียอยู่แล้ว อันพวกโจรก็เป็นชายชาติทหาร อุปมาเหมือนสุนัขจนตรอก ไหนจะนิ่งให้ทหารเราจับโดยง่าย คงจะรบเป็นสามารถ ทหารเราก็จะเสียบ้าง พวกโจรก็จะเสียบ้าง เหมือนเอาพิมเสนไปแลกเกลือ ขอให้ยกทหารด้านตะวันออกเสียเปิดให้พวกโจรออกไป จึงค่อยตามจับเอาเห็นจะได้สะดวก*

จะเห็นได้ว่า สำนวน “สุนัขจนตรอก” และ “เอาพิมเสนไปแลกเกลือ” ไม่มีใช้อยู่ในสำนวนจีนสามก๊ก แต่เป็นสำนวนไทยใส่เข้าไปเอง การใส่สำนวนไทยแทนสำนวนจีนทำนองเดียวกันนี้ มีอยู่มากแห่งในสามก๊กฉบับภาษาไทย อาทิเช่น ตอนนางโฮเฮาทะเลาะกับนางตังไทฮอ นางตังไทฮอพูดขึ้นว่า

ถึงมาตรว่าโฮจิ๋น พี่ของตัวได้เป็นเสนาบดีผู้ใหญ่นั้น เพียงแต่ตั๋งต๋ง ผู้น้องเราจะตัดศีรษะโฮจิ๋น ก็จะได้ในลัดนิ้วมือเดียวด้วยง่าย

คำว่า “ลัดนิ้วมือเดียว” เป็นสำนวนไทย ในต้นฉบับภาษาจีนใช้ว่า “พลิกมือตน”

ตอนอ้วนเสี้ยวยุยงโฮจิ๋นให้ฆ่าขันทีทั้ง ๑๐ สามก๊กไทยแปลความไว้ดังนี้

ครั้งนี้ท่านกับโฮเบี้ยวผู้น้องก็เป็นผู้สำเร็จราชการสิทธิ์ขาด ขุนนางทั้งปวงก็อยู่ในเงื้อมมือท่านสิ้น ถ้าท่านคิดประการใดเห็นจะสมปรารถนา อุปมาเหมือนพลิกแผ่นดินกลับ

คำว่า “พลิกแผ่นดินกลับ” เป็นสำนวนไทย ในต้นฉบับภาษาจีนใช้ว่า “เวลานี้สวรรค์เป็นใจให้ท่านแล้ว”

ตอนตันหลิมเตือนโฮจิ๋น สามก๊กไทยแปลความไว้ดังนี้

อันขันทีสิบคนเหมือนหนึ่งแมลงเม่า ตัวท่านเหมือนกองเพลิงอันใหญ่ แมลงเม่าหรือจะสู้เพลิงได้ ถ้าท่านจะคิดประการใด ก็จะสมดังปรารถนา ตัวท่านเหมือนพระยาหงส์ คิดการใหญ่แล้วจะมาเคร่าท่าฝูงกาอยู่นั้นไม่ควร

เกือบทั้งหมดเป็นสำนวนไทยสอดใส่ให้จีนทั้งสิ้น ในต้นฉบับภาษาจีนมีความดังนี้

อันตัวท่านแม่ทัพทุกวันนี้ มีอาญาสิทธิ์เด็ดขาดทหารอยู่ในมือของท่านทั้งหมด อำนาจของท่านมีอยู่พร้อมสรรพ ถ้าท่านคิดจะสังหารขันทีแล้วไซร้ อุปมาดั่งโหมไฟเผาขนหูนั่นแล ท่านต้องกระทำโดยฉับพลันเด็ดขาด ทำตามฟ้าประกาศิต ย่อมจักราบรื่นสะดวกดี

ตอนโฮจิ๋นตอบตันหลิม สามก๊กไทยแปลไว้ดังนี้

> *โฮจิ๋นได้ยินดังนั้นหัวเราะเยาะแล้วตอบว่า ตัวท่านจะมาร่วมการใหญ่กับเรานั้น ความคิดท่านน้อยนักอุปมาดังเด็กเลี้ยงโค*

คำว่า “เด็กเลี้ยงโค” ไม่ใช่สำนวนจีน ในต้นฉบับภาษาจีนว่าดังนี้

> *โฮจิ๋นได้ฟังดังนั้นก็หัวเราะแล้วว่า คนแก่ตำราก็ย่อมว่าอย่างนั้น*

ในด้านวัฒนธรรมจีน ซึ่งตรงข้ามกับไทย สามก๊กฉบับแปลเป็นภาษาไทยได้แก้ไขให้เป็นวัฒนธรรมไทยทั้งหมด เช่น จีนถือว่า ซ้ายใหญ่กว่าขวา แต่ไทยถือว่า ขวาใหญ่กว่าซ้าย ไทยจึงแปลความตอนโจโฉสร้างปราสาทที่ริมแม่น้ำเจียงโหไว้ดังนี้

> *โจสิดซึ่งเป็นน้องโจผี จึงว่าแก่โจโฉผู้บิดาว่า ท่านสร้างปราสาทนี้แล้วจงสร้างเป็นที่ปารัศว์ขึ้นสองข้าง ข้างขวานั้น ให้ทำรูปมังกร ข้างซ้ายนั้นให้ทำรูปหงส์ไว้*

จีนถือว่า มังกรย่อมใหญ่กว่าหงส์ ในสามก๊กฉบับภาษาจีนเขียนว่าข้างซ้ายให้ตั้งรูปมังกร ส่วนข้างขวาให้ตั้งรูปหงส์ ซึ่งโดยวัฒนธรรมจีนย่อมเป็นการสอดคล้องกันดี แต่ไทยไม่ยอมรับวัฒนธรรมจีนในข้อนี้ จึงสลับรูปกันเสีย คือให้มังกรอยู่ขวา หงส์อยู่ซ้าย ดั่งคำแปลที่ปรากฏอยู่นั้น

อนึ่งตามวัฒนธรรมจีน พระเจ้าแผ่นดินจีนต้องประทับบนพระราชอาสน์ ผินพระพักตร์ไปสู่ทิศใต้เสมอ ส่วนพระเจ้าแผ่นดินชาติอื่นๆ นิยมผินพระพักตร์ไปสู่ทิศตะวันออก เช่น พระเจ้ากรุงน่านเจ้า พระเจ้ากรุงศรีอยุธยา เป็นต้น ในตอนที่เล่าปี่ขึ้นเสวยราชย์ สามก๊กฉบับภาษาจีนระบุชัดว่า เล่าปี่ประทับผินพระพักตร์ไปสู่ทิศใต้ตามเยี่ยงอย่างโบราณราชประเพณี แต่ในสามก๊กฉบับภาษาไทย แปลไว้ดังนี้

ฝ่ายเคาเจ้งกับหวดเจ้งนั้นก็เชิญเล่าปี่ขึ้นบนโรงพิธี แล้วให้แต่งตัวตามสมควร ให้นั่งผินหน้าไปสู่ทิศตะวันออก ขุนนางทั้งปวงก็กราบพร้อมกัน

นี่คือการแปลงวัฒนธรรมจีนให้เป็นวัฒนธรรมไทยที่เห็นได้ชัดอีกแห่งหนึ่ง

ตำแหน่งราชการ

ตำแหน่งราชการจีนที่ปรากฏคำแปลอยู่ในสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) เอาเป็นที่พึ่งอะไรมิได้เลย โดยมากมักแปลคลุมไปทั้งหมด ดังนี้

โฮจิ๋น มียศทหารเป็น ต้าเจียงจวิน เทียบเท่าสมุหพระกลาโหมในพระอัยการ ตำแหน่งนายทหารสมัยกรุงศรีอยุธยา สามก๊กภาษาอังกฤษแปลว่า Generalissimo สามก๊กภาษาไทยแปลว่า ขุนนางผู้ใหญ่ที่ปรึกษา

โลจิ๋น ฮองฮูสง และจูฮี มียศเป็นจงหลังเจี้ยง เทียบได้กับตำแหน่งจางวางกรมพระตำรวจในสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่สามก๊กภาษาไทยเอาเป็นชื่อบุคคลคนหนึ่ง และว่ามีตำแหน่งเป็นทหารเอก ดั่งความต่อไปนี้

แล้วสั่งจงลงเจียงทหารเอกหนึ่ง โลจิ๋นหนึ่ง ฮองฮูสงหนึ่ง จูฮีหนึ่ง ให้คุมทหารออกไปเป็นสามด้าน ให้จับตัวเตียวก๊กจงได้

บางทีชื่อตำแหน่งแท้ๆ เอาเป็นชื่อเมืองไปเสียก็มี เช่นความตอนหนึ่งว่า

ฝ่ายโจโฉนั้นมีความชอบ จึงโปรดให้ไปกินเมืองเจลำเชียง

คำว่า “เชียง” แปลว่า ปลัดเมือง โจโฉเป็นปลัดเมืองเจลำ ไม่ใช่เป็นเจ้าเมืองเจลำเชียง

ตำแหน่ง ติจงกุ๋น ก็ดี หรือกีกี้จงกุ๋นก็ดี ในสามก๊กภาษาไทย มักแปลว่านายทหารใหญ่ อันที่จริงคือตำแหน่งขุนพลทหารม้า (เชอฉีเจียงจวิน) สามก๊กภาษาอังกฤษแปลว่า General of Cavalry

ตำแหน่งสำคัญบางตำแหน่ง สามก๊กภาษาไทยไม่แปลเสียเฉยๆ ก็มี เช่น ตันหลิมดำรงตำแหน่งจู่ปู้คือเจ้ากรมอาลักษณ์ สามก๊กภาษาอังกฤษแปลว่า The Recorder สามก๊กของเราเรียกแต่ชื่อตันหลิมเฉยๆ เลยไม่รู้ว่ามีความสำคัญอย่างไร

บางตอนบอกแต่เพียงว่าเป็นขุนนาง ไม่แจ้งว่าเป็นขุนนางอะไร เช่น “ฝ่ายเงาฮูซึ่งเป็นขุนนาง ครั้นเห็นตั๋งโต๊ะทำหยาบช้า ก็มีความแค้นใจคิดจะฆ่าตั๋งโต๊ะเสียมิได้ขาด” ในต้นฉบับภาษาจีนบอกว่า เงาฮู เป็นขุนนางตำแหน่งเยว่ฉีเจี่ยวเว่ย คือ นายขมังธนู

ตอนที่ตั๋งโต๊ะตั้งตัวเป็นใหญ่ สามก๊กภาษาไทยกล่าวไว้ดังนี้

> *ในขณะนั้นตั๋งโต๊ะยิ่งทำการหยาบช้ากำเริบขึ้นกว่าแต่ก่อน ตั้งตัวให้คนทั้งปวงเรียกว่าซ่องฮู แปลว่าเป็นบิดาเลี้ยงพระเจ้าเหี้ยนเต้*

อันที่จริง ซ่องฮู มิใช่บิดาเลี้ยง แต่เป็นตำแหน่งอันทรงเกียรติสูงในราชสำนัก ใช้แก่ผู้เป็นพระอาจารย์ของพระเจ้าแผ่นดิน มีตำนานสืบเนื่องมาแต่พระเจ้าจิวบูอ๋อง ทรงเรียกหลีซ่างผู้เป็นอาจารย์สอนหนังสือมาแต่ครั้งยังทรงพระเยาว์เป็นซ่องฮู สามก๊กภาษาอังกฤษเรียกว่า Imperial Rector ซึ่งถูกต้อง

อีกตอนหนึ่ง สามก๊กภาษาไทยกล่าวว่า

> *ตั๋งโต๊ะได้ฟังดังนั้น ก็มีความยินดี จึงบอกแก่ลิซกว่าเวลาคืนนี้ เรานิมิตฝันว่ามีมังกรตัวหนึ่งมาเกี้ยวกระหวัดอยู่รอบกายเรา ครั้นเวลาวันนี้ มีข่าวดีมาถึงเราจำเราจะยกไปเมืองหลวง แลลิซกได้ถือรับสั่งมาหาเรา ก็มีความชอบอยู่ ถ้าเราได้ราชสมบัติแล้ว จะต้องให้ท่านเป็นอัครมหาเสนาผู้ใหญ่*

คำว่า “อัครมหาเสนาผู้ใหญ่” แปลมาจากคำว่า จื่อจินอู่ (หรือ กิมจิมง่อ) ซึ่งเป็นตำแหน่งขุนนางราชองครักษ์ ตั้งขึ้นในแผ่นดินพระเจ้าฮั่นอู่ตี้ โดยอาศัยชื่อนกจื่อจินอู่ ซึ่งจีนถือว่าเป็นนกมงคล ขุนนางราชองครักษ์พวกนี้ มักเดินนำหน้าขบวนของพระเจ้าแผ่นดิน สามก๊กภาษาอังกฤษจึงแปลว่า The Precursor ซึ่งถูกต้อง แต่การที่สามก๊กภาษาไทยแปลเป็นอัครมหาเสนาผู้ใหญ่ เป็นการแปลที่ล้ำเหลือเกินไป ในที่อีกแห่งหนึ่ง สามก๊กภาษาไทยแปลคำนี้ว่า “ที่ปรึกษา” ดังความว่า

ให้กาเซี่ยงเป็นที่กิมจิมง่อ แปลภาษาไทยว่าเป็นที่ปรึกษา

ซึ่งก็ไม่ถูกอีก

อีกคำหนึ่งซึ่งสามก๊กภาษาไทยแปลผิดมาก คือ คำว่า “เซียงก๊ก” แปลเป็น พระยามหาอุปราช ดั่งความตอนหนึ่งว่า

แลตั๋งโต๊ะนั้นตั้งตัวเป็นเซียงก๊ก ภาษาไทยว่าพระยามหาอุปราช

สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพประทานคำอธิบายไว้ว่า คำว่า “มหาอุปราช” คือตำแหน่งวังหน้าหรือรัชทายาท แต่ในที่นี้หมายความว่า อัครมหาเสนาบดี ซึ่งสำเร็จราชการบ้านเมือง

อันคำว่า เซียงก๊กนั้น แปลให้ทันสมัยอย่างในปัจจุบันก็คือ นายกรัฐมนตรี นั่นเอง ครั้งกรุงศรีอยุธยาเรียกว่า สมุหนายก หรือ อัครมหาเสนาบดี สามก๊กภาษาอังกฤษแปลว่า Chief Minister ซึ่งตรงตามความหมาย

โดยปรกติคนไทยรู้กันมากว่า ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้น จีนเก่าเรียกว่า ไจเสี่ยง

ไจเสี่ยงเป็นนายกรัฐมนตรีอย่างธรรมดาทั่วๆ ไป แต่เซียงก๊กเป็นนายกรัฐมนตรีที่มีคุณธรรมความดีอย่างล้ำเลิศ นายกรัฐมนตรีคนแรกของจีนที่ได้เป็นเซียงก๊ก คือ เซียวเหอ หรือ เซียวโห สมัยต้นราชวงศ์ฮั่น

ท่านผู้นี้ต้องแสดงความสามารถอยู่ถึง ๗ ปี จึงได้รับยกย่องให้เป็นเซียงก๊ก หลังจากนั้น นายกรัฐมนตรีจีนทุกคนก็อยากจะได้รับการยกย่องให้เป็นเซียงก๊กกันทั้งนั้น

ข้อสังเกตเบ็ดเตล็ด

คนจีนที่แปลสามก๊กจากภาษาจีนเป็นไทยในยุคเจ้าพระยาพระคลัง (หน) บางคนมีความรู้ภาษาไทยน้อยมากจริงๆ แม้แต่คำว่า “หยก” บางคนแปลเป็น “แก้ว” ก็มี เช่น ในคำว่า “กิ่งทองใบหยก” แปลเป็นกิ่งไม้ทองใบแก้วบ้าง ต้นไม้ทองใบแก้วบ้าง

คำว่า “กิเลน” ซึ่งคนไทยแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาหรือก่อนนั้นรู้จักกันดี ในกฎมนเทียรบาลกรุงศรีอยุธยาก็มีคำนี้ แต่สามก๊กภาษาไทยกลับไม่เรียก “กิเลน” เรียกเป็นราชสีห์ไปเสียฉิบดั่งความต่อไปนี้

> *เมื่อโจผีได้เป็นที่วุยอ๋องแทนบิดา มาช้านานประมาณหกปี ครั้นถึงเดือนสิบ หงส์บินมาร้องร่อนอยู่ตรงเมืองเซงเซ็ก และมีราชสีห์เข้ามาเที่ยวในเมืองลิมโฉ แล้วกลับไป*

คำว่า “ราชสีห์” ในที่นี้ แปลจากคำ “กิเลน” ในภาษาจีน

นอกจากนั้น ความดีๆ ที่ควรแปลให้ถี่ถ้วน เพราะเป็นการแสดงไหวพริบและหลักศีลธรรมของผู้เป็นใหญ่หรือนายทัพนายกอง ก็มักข้ามไปเสียหลายตอน เช่น ตอนโจโฉลองใจเล่าปี่ในสวน หรือตอนลกข้องสร้างมิตรภาพกับเอียวเก๋า เป็นต้น ผู้แปลของเราลัดตัดความสำคัญออกเกือบหมดสิ้น ทำให้เสียรสของดีที่ผู้อ่านควรได้รับอย่างน่าเสียดายยิ่ง

ความบกพร่องในการแปลสามก๊กสมัยเจ้าพระยาพระคลัง (หน) มีอยู่มาก จนทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่า หนังสือเล่มนี้ควรจะได้มีการสังคายนาคำแปลกันเสียใหม่ หรือถ้าแปลใหม่ตลอดเล่มได้ก็ยิ่งดี เพราะในปัจจุบันวิชาการแปลจากภาษาจีนเป็นไทยก้าวหน้าไปมากแล้ว และเครื่องมือเครื่องใช้

ในการศึกษาก็มีเพิ่มกว่าแต่ก่อนมาก สมบัติวรรณคดีชิ้นนี้จึงจะมีคุณค่าสมกับที่ได้รับการยกย่องมานักหนา และช้านานพอควรแล้ว

หนังสือสามก๊กนี้ ในราชวงศ์เหม็ง และราชวงศ์เช็ง ได้ใช้เป็นตำราพิชัยสงครามของทหารในกองทัพจีน แม้จนทุกวันนี้ การทำสงครามในเวียดนามยังปรากฏข่าวว่า ฝ่ายเวียดนามคอมมิวนิสต์ได้ใช้ยุทธศาสตร์ยุทธวิธีจากหนังสือสามก๊กนี้ด้วย บรรพบุรุษของเราในสมัยก่อน ได้อาศัยคำแปลของหนังสือนี้ (ทั้งๆ ที่บกพร่องมาก) เป็นตำราพิชัยสงครามเช่นเดียวกับจีนเหมือนกัน ปรากฏอยู่ในความตอนหนึ่งของพระราชนิพนธ์ "คาวี" ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยว่า

เมื่อนั้น *ไวยทัตหุนหันไม่ทันตรึก*
อวดรู้อวดหลักฮักฮึก *ข้าเคยพบรบศึกมาหลายยก*
จะเข้าออกยอกย้อนผ่อนปรน *เล่ห์กลเรานี้อย่าวิตก*
ทั้งพิชัยสงครามสามก๊ก *ได้เรียนไว้ในอกสารพัด*

ในสมัยก่อน ขุนนางจีนไม่นิยมให้บุตรหลานของตนอ่านหนังสือสามก๊ก เกรงว่าจะไปลอกแบบเอานิสัยใจคอโจโฉหรือเตียวหุยมาใช้ในชีวิตประจำวันด้วย ในหมู่พี่น้องชาวไทยก็เช่นเดียวกัน ถึงกับมีคำกล่าวล้อเลียนกันว่า ใครอ่านหนังสือสามก๊กถึงสามจบเป็นอันคบไม่ได้แล้ว เหตุเพราะผู้นั้นจะกลายเป็นเจ้าเล่ห์แสนกล เชื่อถืออะไรมิได้เลย อันที่จริง ถ้าจะอ่านเอาเรื่องกันอย่างจริงจัง การอ่านสามก๊กเพียงสามจบน่าจะยังไม่เพียงพอ ยิ่งสามก๊กฉบับภาษาไทยของเรา ยิ่งต้องใช้ความพากเพียรมากเป็นพิเศษ ข้าพเจ้าอ่านสามก๊กหลายจบแล้ว ยังไม่คิดจะเอาเปรียบผู้ใดสักคนเดียว แต่กลับเกิดความคิดใหม่ที่จะคลายความยากลำบากในการอ่านสามก๊กภาษาไทย เพราะเห็นว่าอย่างไรเสีย ความวิเศษของหนังสือนี้จะต้องอยู่คู่ฟ้าโดยมิต้องสงสัย จึงวางหลักในการร้อยความไว้ดังนี้

๑. หยิบยกเอาความเด่นของแต่ละเรื่องขึ้นพรรณนา สรรแต่สิ่งที่เป็นตำราพิชัยสงคราม ตัดพลความทิ้งเสีย เพื่อให้ง่ายต่อการจดจำ

๒. ลำดับเรื่องให้ติดต่อกัน ไม่ไขว้เขวยุ่งยาก

๓. แยกคนสำคัญออกเป็นคนๆ ให้ชัดเจน ท่านผู้อ่านจะอ่านเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลก็ได้ หรือจะอ่านเป็นเรื่องติดต่อกันตลอดเล่มก็ได้

๔. พยายามรักษาสำนวนหนังสือสามก๊กฉบับภาษาไทย ของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ไว้ รวมทั้งชื่อสถานที่และชื่อบุคคล เว้นแต่ที่จำเป็นจะต้องแก้ไขให้ถูกต้องกับต้นฉบับในบางคำ

๕. ความตอนใดที่หนังสือสามก๊กภาษาไทยมิได้แปล และเป็นความที่ดีก็แปลไว้ให้บริบูรณ์ และความตอนใดที่คลุมเครือ ก็เรียบเรียงเสียใหม่ให้ชัดเจน

๖. ไม่พยายามตกแต่งเพิ่มเติม หรือใช้สำบัดสำนวนที่แผลงไปจากต้นฉบับ

๗. แต่ละบทได้เน้นคติสอนใจจากเรื่องที่เกิดขึ้น และให้คำวิจารณ์ต่อท้าย

ข้าพเจ้าให้ชื่อหนังสือว่า “ตำราพิชัยสงครามสามก๊ก” โดยอาศัยคำในพระราชนิพนธ์คาวีที่อ้างถึงนั้น อันตรงกับความมุ่งหมายของการปรุงหนังสือนี้ขึ้น

สำหรับปทานุกรมภูมิศาสตร์สามก๊กและนามานุกรมบุคคลในสามก๊ก ซึ่งได้พิมพ์ต่อท้ายตำราพิชัยสมครามสามก๊กนั้น ได้จัดทำขึ้นเพื่อความสะดวกแก่ท่านที่ประสงค์จะศึกษาเรื่องสามก๊กอย่างจริงจัง นอกจากให้ความสะดวกแก่ท่านผู้อ่านสามก๊กจากต้นฉบับภาษาจีนจะได้รู้ว่าสามก๊กภาษาไทยฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ถอดชื่อจีนออกมาเป็นอย่างไรแล้ว ท่านผู้อ่านสามก๊กภาษาอังกฤษจากคำแปลของเบรวิตต์-เทเล่อร์ ก็จะเทียบชื่ออังกฤษกับชื่อไทยและจีนได้โดยง่าย ขณะเดียวกันชื่อเหล่านี้ได้อ่านเป็นภาษาจีนกลางกำกับไว้ให้ด้วย เพราะในปัจจุบันภาษาจีนกลางได้ใช้กันทั่วไปในที่ทุกแห่งรวมทั้งที่ถอดออกเป็นภาษาอังกฤษ เช่นเดียวกับภาษากรุงเทพฯ เป็นภาษากลางของไทยในทุกส่วน

แห่งราชอาณาจักรของเรา

บางชื่อที่ไม่มีปรากฏในแผนที่สามก๊กฉบับเขียนใหม่ เช่น กังตั๋ง เป็นต้น ก็เพราะคำว่า “กังตั๋ง” แปลว่า “ตะวันออกของแม่น้ำ” จึงไม่อาจจะกำหนดขอบเขตลงไว้ในแผนที่ท่านผู้อ่านพึงพลิกไปดูคำว่า “กังตั๋ง” ในปทานุกรมภูมิศาสตร์สามก๊ก ก็จะได้รับการอธิบายโดยแจ่มแจ้ง

โดยที่ภาษาจีนกลางอ่านออกเสียงยากสำหรับคนไทย และตัวอักษรจีนก็มีความละเอียดละเมียดละไมมาก แม้ว่าจะได้พยายามตรวจสอบและพยายามเขียนให้ใกล้เคียงกับเสียงจีน แต่ก็อาจจะมีบางคำคลาดเคลื่อนได้ ท่านผู้อ่านจะเห็นได้ว่า แม้ในสามก๊กอังกฤษยังมีคำอ่านและเขียนผิดไปหลายคำ เช่น ตันอู เขียนเป็น Shanyu หรือจงพวน เขียนเป็น Chiao chun เป็นต้น ท่านผู้รู้ที่ได้อ่านปทานุกรมนี้ และได้พบความผิดพลาดได้โปรดกรุณาแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบด้วย จะเป็นพระคุณอย่างยิ่งและจะได้แก้ไขให้ถูกต้องในการพิมพ์ครั้งต่อไป

อนึ่งชื่อมณฑล เมืองและแม่น้ำต่างๆ ในประเทศจีน ข้าพเจ้าได้อ่านตามสำเนียงจีนกลางทั้งหมด เว้นแต่ชื่อที่ติดปากคนไทยจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของภาษาไทยไปแล้ว จึงคงไว้ตามเดิม เช่น มณฑลยุนนาน มณฑลเสฉวน มณฑลซินเกียง เมืองนานกิง เมืองจุงกิง หรือแม่น้ำแยงซีเกียง เป็นต้น การถอดเสียงจีนกลางออกเป็นอักษรอังกฤษนั้น หนังสือสามก๊กของเบรวิตต์-เทเล่อร์ใช้หลักของเวด (Wade System) ซึ่งสามารถออกเสียงได้ใกล้เคียงมาก ในปทานุกรมนี้ก็ได้ถือหลักของเวดในการถ่ายเสียงด้วย เช่น Honan-เหอหนาน Hopei-เหอเป่ย Hunan-หูหนาน Chekiang-เจ๊อะเจียง Kiangsu-เจียงสู (ซู) Shantung-ซานตุง Shansi-ซานสี Liaoning-เหลียวหนิง เป็นต้น

ปทานุกรมภูมิศาสตร์สามก๊ก และนามานุกรมบุคคลในสามก๊ก รวมทั้งแผนที่สามก๊กฉบับเขียนใหม่นี้ สำเร็จขึ้นได้ด้วยความยากลำบากยิ่งนัก ข้าพเจ้าเขียน “ตำราพิชัยสงครามสามก๊ก” สำเร็จภายในเวลาไม่ถึง ๒ เดือน แต่ปทานุกรมและแผนที่สามก๊กได้ทำเรื่อยๆ มาตลอดกาลที่

ถูกคุมขังอยู่เป็นเวลาเกือบ ๗ ปี ความบกพร่องในหนังสือสามก๊กฉบับภาษาไทยของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ได้ทำให้ข้าพเจ้าท้อแท้ใจนับครั้งไม่ถ้วน และคำอธิบายเกี่ยวกับภูมิประเทศของสามก๊ก ที่คุณพระเจนจีนอักษรทำไว้คู่กับแผนที่สามก๊กก็ช่วยเหลืออะไรข้าพเจ้าไม่ได้กี่มากน้อย ตรงข้าม กลับทำความไขว้เขวให้เกิดขึ้น และต้องเสียเวลาตรวจสอบ แทบล้มหมอนนอนเสื่อกันทีเดียว อย่างไรก็ตาม คุณพระเจนจีนอักษรควรได้รับความขอบคุณจากบรรดาท่านผู้อ่านสามก๊กภาษาไทย ที่ได้อุตสาห์เริ่มงานอันยากลำบากนี้ไว้เป็นแนวทางแก่คนชั้นหลังเช่นข้าพเจ้ากับพวก ในขณะที่ข้าพเจ้ากับพวกมีเครื่องมือ และมีเวลามากกว่าคุณพระเจนจีนอักษรในการศึกษาค้นคว้า จึงสามารถแก้ไขข้อบกพร่องที่คุณพระเจนจีนอักษรทำไว้ และปรับปรุงใหม่ให้เกิดประโยชน์แก่ท่านผู้อ่านหนังสือสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ได้อย่างเต็มที่

เครื่องมือที่ข้าพเจ้ากับพวกในคุกได้ใช้ในการทำปทานุกรมและแผนที่สามก๊ก มีรายการดังต่อไปนี้

๑. แผนที่ประเทศจีนภาษาอังกฤษของ The National Geographic Society Washington D.C.
๒. แผนที่ประเทศจีน ภาษาจีนของ 香港永樂街一四九虎永登印務公司承印
๓. แผนที่สามก๊กภาษาจีน ฉบับของ 作家岳版社
๔. แผนที่สามก๊กภาษาไทย ฉบับของพระเจนจีนอักษร
๕. ชื่อภูมิประเทศในเรื่องสามก๊ก ของพระเจนจีนอักษร
๖. ปทานุกรมภาษาจีน 辭源上, 下及辭源續編
๗. ปทานุกรมภาษาจีน 新辭典
๘. หนังสือสามก๊กภาษาไทย ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน)
๙. หนังสือสามก๊กภาษาจีน ฉบับ 三國演義著者羅貫中作家岳版社承印
๑๐. หนังสือสามก๊กภาษาอังกฤษ ฉบับ C.H.Brewitt Taylor

๑๑. China's Changing Map โดย Theodore Shabad

๑๒. A Simple Geography of China โดย Wang Chun-Heng

๑๓. Webster's Geographical Dictionary

๑๔. ปทานุกรมสามก๊กภาษาจีน ฉบับโรงพิมพ์กวงจื้อ
三國演義人名地名辭典香港廣智書局缶版

๑๕. แผนที่ประเทศจีน (ภาษาจีน)
中華民國大地圖香港亞洲缶版社有限公司

๑๖. ปทานุกรมภูมิศาสตร์ประเทศจีนสมัยดึกดำบรรพ์ถึงปัจจุบัน
中國古今地名大辭典藏勤僉禾編

ข้าพเจ้าขอขอบคุณบรรดาเพื่อนชาวจีนทุกท่านที่ได้มาร่วมงานศึกษาค้นคว้าเรื่องสามก๊กกับข้าพเจ้า จนเป็นผลให้สำเร็จประโยชน์ดังที่ปรากฏอยู่นี้

ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติอย่างสูง ที่ท่านเจ้าภาพได้จัดพิมพ์หนังสือนี้อภินันทนาการในงานพระราชทานเพลิงศพท่านพลตรีน้อม เกตุนุติ ซึ่งข้าพเจ้ามีความเคารพนับถืออย่างสูงและเรียกท่านว่า "คุณอา" ตลอดมา ข้าพเจ้ารู้สึกปลื้มใจที่มีโอกาสได้อุทิศผลงานในชีวิตส่วนหนึ่งเป็นพลีแด่คุณอาน้อม ในวาระอันสำคัญนี้ ขอเดชะคุณพระศรีรัตนตรัยจงประจักษ์เป็นอติพลวิสัยให้คุณอาน้อมถึงซึ่งสุคติ ร่มเย็นอยู่ในสันติสุขแห่งสัมปรายภพ และจงเป็นมิ่งมงคลคุ้มครองรักษาแก่บุตรหลานเหลนและญาติมิตรทั้งมวลในโลกนี้ ให้ประสบซึ่งอิฏฐคุณมนุญผลชั่วกาลนานเทอญ

สังข์ พัธโนทัย

สารบาญ

บทที่ ๑ ขันทีทั้ง ๑๐ .....๔๙

พระเจ้าเลนเต้โปรดปรานขันทีทั้ง ๑๐... เกิดอาเพศในแผ่นดิน... เตียวก๊กคิดการปฏิวัติ... พระเจ้าเลนเต้ให้โฮจิ๋นปราบเตียวก๊ก... เล่าปี่ กวนอู เตียวหุย อาสาปราบคณะโพกผ้าเหลือง... พวกโพกผ้าเหลืองแพ้แล้วกำเริบอีก... เล่าโต๋กับตันต๋ำถูกประหาร... ซุนเกี๋ยนปราบจลาจล... เกิดปัญหาสืบราชสมบัติ... หองจูเปียนขึ้นเป็นกษัตริย์... โฮจิ๋นเป็นสมุหนายก... โฮจิ๋นฆ่าพระนางตังไทฮอ... พระนางโฮเฮาไม่ให้ฆ่าขันทีทั้ง ๑๐... โฮจิ๋นเรียกทัพหัวเมืองมาปราบขันที... ขันทีลวงโฮจิ๋นไปฆ่าเสีย... ขันทีทั้ง ๑๐ ถูกฆ่าตาย

บทที่ ๒ ตั๋งโต๊ะ ๖๓

ตั๋งโต๊ะเป็นเจ้าเมืองซีหยง... ตั๋งโต๊ะตามหาพระราชบุตร... ตั๋งโต๊ะจะยกหองจูเหียบเป็นกษัตริย์แทนหองจูเปียน... เต้งหงวนคัดค้าน... ตั๋งโต๊ะรบกับลิโป้... ตั๋งโต๊ะได้ลิโป้เป็นพวก... ตั๋งโต๊ะยกหองจูเหียบเป็นกษัตริย์... อ้องอุ้นคิดโค่นตั๋งโต๊ะ... อ้วนเสี้ยวคุมทัพหัวเมืองมาตีตั๋งโต๊ะ... ตั๋งโต๊ะย้าย

ราชธานีไปเตียงฮัน... อ้องอุ้นยกเตียวเสี้ยนให้ลิโป้และทำอุบายยกให้ตั๋งโต๊ะ... ตั๋งโต๊ะกับลิโป้แตกกันเรื่องเตียวเสี้ยน... ลิโป้ฆ่าตั๋งโต๊ะตาย

บทที่ ๓ อ้องอุ้น..... ๙๓

ซัวหยงร้องไห้อาลัยรักศพตั๋งโต๊ะ... อ้องอุ้นให้จับตัวซัวหยงฆ่าเสีย... ลิฉุย กุยกีขอสวามิภักดิ์ต่ออ้องอุ้น... อ้องอุ้นไม่ยอมรับ... ลิฉุย กุยกียกทัพตีพระนครเตียงฮัน... ลิโป้ทิ้งพระนคร... ลิฉุย กุยกีตามจับอ้องอุ้น... อ้องอุ้นถูกฆ่าตายหน้าพระที่นั่ง

บทที่ ๔ ลิฉุย กุยกี..... ๑๐๑

ลิฉุย กุยกีคิดฆ่าพระเจ้าเหี้ยนเต้... ม้าเท้ง หันซุย ยกทัพมาตีลิฉุย กุยกี... ลิฉุย กุยกีตามจับม้าเท้ง หันซุย... ลิฉุยฆ่าหวนเตียว... โจโฉปราบพวกโจรโพกผ้าเหลือง... เอียวปิวกับจูฮีวางแผนฆ่าลิฉุย กุยกี... ลิฉุย กุยกีแตกกัน เกิดรบกันขึ้น... ลิฉุยขังพระเจ้าเหี้ยนเต้... กุยกีขังขุนนางทั้งปวง... ฮองหูเหียบเป็นทูตสันติ... เตียวเจห้ามทัพ... พระเจ้าเหี้ยนเต้หนีไปเมืองลกเอี๋ยง... โจโฉยกทัพมาช่วยพระเจ้าเหี้ยนเต้... พระเจ้าเหี้ยนเต้ตั้งโจโฉเป็นสมุหนายก... ลิฉุย กุยกีถูกฆ่าตาย

บทที่ ๕ โจโฉ..... ๑๐๙

โจโฉเดิมแซ่แฮหัว... โหรทายโจโฉว่าจะเป็นใหญ่... โจโฉเข้ารับราชการ... โจโฉคิดฆ่าตั๋งโต๊ะไม่สำเร็จ... โจโฉฆ่าแปะเฉียกับครอบครัว... ตันก๋งแตกจากโจโฉ... โจโฉอ้วนเสี้ยวยกทัพตีเมืองหลวง... โจโฉเป็นใหญ่ฝ่ายตะวันออก... โจโก๋พ่อโจโฉถูกฆ่าตาย... โจโฉตีเมืองซีจิ๋ว... เล่าปี่ป้องกัน

ชีจิ๋ว... ลิโป้ยึดเมืองกุนจิ๋ว... โจโฉรบกับลิโป้... โจโฉปราบลิฉุย กุยกี... โจโฉเป็นสมุหนายก

บทที่ ๖ เล่าปี่ กวนอู เตียวหุย ๑๒๓

ประวัติตอนต้นของเล่าปี่ กวนอู เตียวหุย... ตั้งกองอาสาสมัคร... เล่าปี่เป็นเจ้าเมืองอันห้อก้วน... เล่าปี่หนีจากเมืองอันห้อก้วน... เล่าปี่เป็นเจ้าเมืองเพงงวนก๋วน... เล่าปี่ไปป้องกันเมืองชีจิ๋ว... เล่าปี่ไปอยู่เมืองเสียวพ่าย... เล่าปี่เป็นเจ้าเมืองชีจิ๋ว

บทที่ ๗ ลิโป.....๑๔๙

ลิโป้ลูกสามพ่อ ฆ่าเต๊งหงวน แล้วฆ่าตั๋งโต๊ะ... ลิโป้ลี้ภัยไปอยู่กับอ้วนเสี้ยว แล้วไปอยู่กับเตียวเมา... ลิโป้ยึดได้เมืองกุนจิ๋วของโจโฉ... โจโฉตีเมืองกุนจิ๋วคืน... ลิโป้หนีไปอาศัยอยู่กับเล่าปี่... ลิโป้ขัดใจกับเตียวหุย... เล่าปี่ให้ลิโป้ไปอยู่เมืองเสียวพ่าย... โจโฉเป็นใหญ่ในเมืองหลวง ตั้งเล่าปี่เป็นเจ้าเมืองชีจิ๋ว... โจโฉให้เล่าปี่ฆ่าลิโป้ เล่าปี่ไม่ฆ่า... โจโฉยุให้เล่าปี่รบกับอ้วนสุด... เตียวหุยอยู่รักษาเมืองชีจิ๋ว... ลิโป้เข้ายึดเมืองชีจิ๋ว เตียวหุยหนีไปหาเล่าปี่... ลิโป้เชิญเล่าปี่กลับ แล้วให้ไปอยู่เมืองเสียวพ่าย... กิเหลงยกทัพมาตีเสียวพ่าย... ลิโป้ตีเมืองเสียวพ่าย... เล่าปี่หนีไปอยู่กับโจโฉ... โจโฉตั้งให้ลิโป้เป็นขุนพล... อ้วนสุดตั้งตัวเป็นกษัตริย์-อ้วนสุดตีเมืองชีจิ๋ว-โจโฉปราบอ้วนสุด-เล่าปี่ไปอยู่เมืองเสียวพ่าย... เล่าปี่ โจโฉตีได้เมืองชีจิ๋ว ลิโป้หนีไปอยู่เมืองแห้ฝือ... อวสานของลิโป้

บทที่ ๘ เตียนอุย เคาทู เตียวเลี้ยว ๑๘๓

ประวัติเตียนอุย... เตียนอุยช่วยชีวิตโจโฉที่เมืองปักเอี้ยง... เตียนอุยเผชิญหน้าเคาทู... โจโฉจับเคาทู... ประวัติเคาทู...

โจโฉไปปราบเตียวสิ้ว... โจโฉได้เจ๋าซือเป็นภรรยา... โจโฉหลงใหลเจ๋าซือ... เตียวสิ้วเคลื่อนทหารเข้าตั้งกลางค่ายโจโฉ... เตียวสิ้วเผาค่ายโจโฉ... เตียนอุยถูกฆ่าตาย... โจโฉยกทัพไปรบเตียวสิ้วครั้งที่สอง... เปรียบเทียบโจโฉกับอ้วนเสี้ยว... โจโฉปราบลิโป้... ประวัติเตียวเลี้ยว

บทที่ ๙ พระเจ้าเหี้ยนเต้ ๑๙๙

โจโฉพาเล่าปี่มาอยู่พระนครฮูโต๋... โจโฉระแวงเล่าปี่จะแย่งอำนาจ... โจโฉเชิญเสด็จพระเจ้าเหี้ยนเต้ประพาสป่า... โจโฉข่มพระเจ้าเหี้ยนเต้ด้วยฝีมือเกาทัณฑ์... พระเจ้าเหี้ยนเต้ทรงพระอักษรด้วยโลหิต ให้ตังสินไปหาสมัครพรรคพวก... เล่าปี่ทำสวน... โจโฉเชิญเล่าปี่เสพสุรากับลูกบ๊วย... เล่าปี่หนีโจโฉไปอยู่เมืองซีจิ๋ว... โจโฉเตรียมปราบเล่าปี่... โจโฉเกลี้ยกล่อมได้เมืองอ้วนเซีย... โจโฉอุบายฆ่ายีเอ๋ง... หมอเกียดเป่งคิดฆ่าโจโฉ... โจโฉจับแผนการของตังสินได้... โจโฉฆ่าตังสินและพระนางตังกุยฮุย

บทที่ ๑๐ อ้วนเสี้ยว ๒๒๕

ประวัติเริ่มแรกของอ้วนเสี้ยว... อ้วนเสี้ยวยึดเมืองกิจิ๋ว... จูล่งหนีอ้วนเสี้ยว... อ้วนเสี้ยวรบชนะกองซุนจ้าน... อ้วนเสี้ยวยกทัพไปตีโจโฉ... โจโฉตีเล่าปี่... เล่าปี่หนีไปอยู่กับอ้วนเสี้ยว... กวนอูยอมสวามิภักดิ์ต่อโจโฉ... โจโฉให้ม้าเซกเธาว์แก่กวนอู... กวนอูฆ่างันเหลียง บุนทิว ทหารเอกของอ้วนเสี้ยว... เล่าปี่ส่งจดหมายถึงกวนอู... กวนอูหนีโจโฉ... โจโฉตามไปสงกวนอู... กวนอูหักด่าน... กวนอูรบเตียวหุยที่เมืองเก๋าเซีย... เล่าปี่หนีอ้วนเสี้ยวมาอยู่กับกวนอู เตียวหุย... อ้วนเสี้ยวตีโจโฉ... โจโฉสร้างเครื่องดีดก้อนหินยิงทหารอ้วนเสี้ยว...

อ้วนเสี้ยวแตกทัพ... อ้วนเสี้ยวล้มเจ็บ... อ้วนเสี้ยวยกไปตีโจโฉอีก... โจโฉตีทัพอ้วนเสี้ยวแตก... เล่าปี่เสียทัพโจโฉหนีไปอยู่กับเล่าเปียว... โจโฉยกไปตีอ้วนเสี้ยว... อ้วนเสี้ยวตาย

บทที่ ๑๑ เล่าเปียว.....๒๔๕

เล่าเปียวรบซุนเกี๋ยนชิงตราหยก... ซุนเกี๋ยนตาย... โจโฉรบเล่าเปียว... เล่าเปียวรับเล่าปี่มาอยู่ด้วยกัน... เล่าปี่ปราบเตียวบู ได้ม้าเต๊กเลามาขี่... เล่าปี่ให้ม้าเต๊กเลาแก่เล่าเปียว... เล่าเปียวคืนม้าเต๊กเลา แล้วให้เล่าปี่ไปอยู่เมืองซินเอี๋ย... เล่าเปียวปรึกษาเล่าปี่เรื่องทายาท... เล่าปี่พลั้งปาก... ชัวมอคิดฆ่าเล่าปี่... เล่าปี่หนีจากเมืองเกงจิ๋ว... เล่าเปียวให้เล่าปี่ไปแทนตัวในพิธีพืชมงคลฉลองฤดูเกี่ยวข้าว... เล่าปี่หนีชัวมอ... เล่าเปียวคิดยกเมืองเกงจิ๋วให้เล่าปี่ปกครอง... เล่าปี่ไม่รับ... ชัวมอยึดอำนาจในเกงจิ๋ว... เล่าเปียวตาย

บทที่ ๑๒ ชีซี (ตันฮก).....๒๗๐

ประวัติเบื้องต้น... ชีซีรับราชการกับเล่าเปียวแล้วลาออก... เล่าปี่พบชีซีข้างทาง... เล่าปี่ตั้งชีซีเป็นที่ปรึกษาการทหาร... ชีซีตีทัพโจโฉแตก... โจโฉอยากได้ตัวชีซี... โจโฉเอาแม่ชีซีมาเลี้ยง แล้วให้เรียกชีซีมาอยู่ด้วย... แม่ชีซีไม่ยอม... เทียหยกปลอมจดหมายของแม่ชีซีเรียกชีซีเข้ามา... ชีซีขอลาเล่าปี่ไปหาแม่... เล่าปี่อาลัยชีซี... ชีซีให้เล่าปี่ไปเชิญขงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษา... ชีซีไปอยู่กับโจโฉ... แม่ชีซีผูกคอตาย... อาจารย์สุมาเต๊กโชมาเยี่ยมเล่าปี่... เล่าปี่ได้ขงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษา... โจโฉยกทัพใหญ่มาตีเล่าปี่... โจโฉให้ชีซีไปเกลี้ยกล่อมเล่าปี่... ชีซีบอกความลับแก่เล่าปี่แล้วลากลับมาหาโจโฉ

บทที่ ๑๓ ขงเบ้ง (จูกัดเหลียง).....๒๘๙

เล่าปี่เชิญขงเบ้ง ๓ ครั้ง จึงพบตัว... ขงเบ้งตกลงอยู่กับเล่าปี่... โจโฉให้แฮหัวตุ้นมาตีเล่าปี่... เล่าปี่ให้ดาบอาญาสิทธิ์แก่ขงเบ้ง... ขงเบ้งเผาทัพแฮหัวตุ้น... โจโฉยกทัพใหญ่มาปราบเล่าปี่... ขงเบ้งทิ้งเมืองซินเอี๋ย... ขงเบ้งไขน้ำท่วมทหารโจโฉ... ขงเบ้งทิ้งเมืองอ้วนเสีย... ขงเบ้งนำเล่าปี่เข้าพักที่เมืองกังแฮ... ซุนกวนให้โลซกมาสืบข่าวที่เมืองกังแฮ... ขงเบ้งไปเมืองกังตั๋งกับโลซก... ขงเบ้งประคารมกับคณะที่ปรึกษาของซุนกวน... ขงเบ้งเจรจากับซุนกวน... ขงเบ้งเจรจากับจิวยี่... ซุนกวนตัดสินใจรบกับโจโฉ... จิวยี่คิดฆ่าขงเบ้ง... ขงเบ้งซ้อนกลจิวยี่... จิวยี่คิดฆ่าเล่าปี่... แผนการของจิวยี่ไม่สำเร็จ... โจโฉส่งเจียวก้านไปเกลี้ยกล่อมจิวยี่... จิวยี่ซ้อนกลโจโฉ... โจโฉฆ่าชัวมอแม่ทัพเรือ... จิวยี่ให้ขงเบ้งหาลูกเกาทัณฑ์ ๑๐ หมื่น ใน ๓ วัน... ขงเบ้งไปรับลูกเกาทัณฑ์จากโจโฉ... จิวยี่เฆี่ยนหลังอุยกาย... จิวยี่ซ้อนกลโจโฉตรึงเรือรบเข้าด้วยกัน... ขงเบ้งเรียกลมสลาตัน... ขงเบ้งกลับมาหาเล่าปี่ แล้วให้กวนอูไปคอยจับโจโฉ... อุยกายเผาทัพเรือโจโฉ... โจโฉแตกทัพ... โจโฉหัวเราะทีไรก็ถูกตีที่นั่น... กวนอูเปิดทางให้โจโฉ... จูล่งยึดเมืองลำกุ๋น... เตียวหุยยึดเมืองเกงจิ๋ว... กวนอูยึดเมืองซงหยง... โลซกไปเจรจากับเล่าปี่ขอเกงจิ๋วคืน... โลซกเสียทีกลับไป... โลซกมาทวงเกงจิ๋วครั้งที่สอง... จิวยี่แต่งอบายให้ซุนกวนยกนางซุนฮูหยินน้องสาวแก่เล่าปี่... นางงอก๊กไถ้ขอดูตัวเล่าปีที่วัดกำลอ... เล่าปี่ได้ซุนฮูหยิน... เล่าปี่พาซุนฮูหยินหนีมาเกงจิ๋ว... โลซกมาทวงเกงจิ๋วครั้งที่สาม... จิวยี่ทำกลจะไปตีเสฉวนให้เล่าปี่... ขงเบ้งซ้อนกลจิวยี่... จิวยี่รากเลือดตาย... ขงเบ้งร้องไห้รักศพจิวยี่

บทที่ ๑๔ บังทอง.....๓๖๑

บังทองช่วยจิวยี่เผาทัพเรือโจโฉ... โจโฉแตกทัพเรือ-จิวยี่รากเลือดตาย... ขงเบ้งชวนบังทองไปอยู่กับเล่าปี่... โลซกพาบังทองเข้าพบซุนกวน... ซุนกวนไม่รับบังทองไว้ในราชการ... บังทองมาหาเล่าปี่... เล่าปี่ให้บังทองเป็นเจ้าเมืองลอยเอี๋ยง... เล่าปี่เรียกบังทองมาตั้งเป็นผู้ช่วยขงเบ้ง... เล่าเจี้ยง เจ้าเมืองเสฉวนให้ทูตมาขอความช่วยเหลือเล่าปี่... เล่าปี่กับบังทองยกทัพไปเสฉวน... เล่าเจี้ยงออกมารับเล่าปี่ที่เมืองโปยเสีย... เกิดระแวงกันขึ้นระหว่างทหารของเล่าเจี้ยงกับเล่าปี่... บังทองคิดฆ่าเล่าเจี้ยง... เล่าปี่ห้ามทหารมิให้รำกระบี่... เล่าปี่ยกทัพไปป้องกันทัพเตียวล่อ... เล่าเจี้ยงสั่งการต่อสู้เล่าปี่... เล่าปี่เข้าตีเมืองเสฉวน... บังทองถูกเกาทัณฑ์ตายกลางดง... เล่าปี่เป็นใหญ่ในเสฉวน

บทที่ ๑๕ ซุนกวน.....๓๙๙

ซุนกวนให้จูกัดกิ๋นไปทวงเมืองเกงจิ๋วจากเล่าปี่... กวนอูไม่ยอมแบ่งเกงจิ๋วให้ซุนกวน... ซุนกวนให้เจ้าพนักงานเข้าปกครองหัวเมืองของเกงจิ๋ว ถูกกวนอูไล่กลับ... โลซกเชิญกวนอูมากินโต๊ะแล้วขอเกงจิ๋วคืน กวนอูไม่ให้... โจโฉตีเมืองฮันต๋งได้... เล่าปี่ขอให้ซุนกวนตีตลบหลังโจโฉ โจโฉรบชนะซุนกวน... โจโฉเป็นวุยอ๋อง... ซุนกวนขอลูกสาวกวนอูให้บุตรของตน กวนอูไม่ให้... ซุนกวนเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับโจโฉ... กวนอูตีเมืองอ้วนเสีย... ลิบองให้ซุนกวนตีเกงจิ๋ว... ลิบองเจ็บ ลกซุนมาเยี่ยม... ลิบองออก ลกซุนเป็นแทน... กวนอูเสียเมืองเกงจิ๋ว... กวนอูถูกซุนกวนจับได้... ซุนกวนส่งศีรษะกวนอูไปให้โจโฉ... โจโฉเป็นโรคเส้นประสาทตาย... เล่าปี่เป็นกษัตริย์... เตียวหุยตาย... ลกซุนตีทัพพระเจ้าเล่าปี่

แตก... พระเจ้าเล่าปี่สิ้นพระชนม์... ขงเบ้งส่งเตงจี๋มาเกลี้ยกล่อมซุนกวน... ซุนกวนตกลงเป็นสหพันธรัฐกับขงเบ้ง... โจผีตีซุนกวน... ซุนกวนตีทัพโจผีแตกกลับไป

บทที่ ๑๖ หมอฮัวโต๋ หมอกวนลอ.....๔๓๓

หมอฮัวโต๋เชี่ยวชาญการผ่าตัด... เกียรติคุณหมอฮัวโต๋... หมอฮัวโต๋รักษาจิวท่าย... คติธรรมของหมอฮัวโต๋... กวนอูถูกเกาทัณฑ์อาบยาพิษ... หมอฮัวโต๋มารักษากวนอู... กวนอูทนเจ็บได้อย่างอัศจรรย์... โจโฉเป็นโรคเส้นประสาทให้เชิญหมอฮัวโต๋มารักษา... หมอฮัวโต๋จะผ่าศีรษะโจโฉ... โจโฉจับหมอฮัวโต๋ขังคุก... หมอฮัวโต๋ให้ตำราแพทย์แก่หงออายพัศดี... หมอฮัวโต๋ตาย... ภรรยาหงออายเผาตำราแพทย์... ประวัติกวนลอ หมอดูเอก... ตันสูจุ้นเจ้าเมืองให้กวนลอแสดงศิลปวิทยาต่อหน้าคนนับพัน... ความสามารถของกวนลอ... โจโฉให้กวนลอทำนายโชคชะตา... โจโฉพอใจกวนลอ ขอให้อยู่ด้วยกัน... กวนลอไม่รับตำแหน่งของโจโฉ

บทที่ ๑๗ เบ้งเฮก.....๔๔๗

ประเพณีของพวกม่าน... เบ้งเฮกเป็นราชาของพวกม่าน... เบ้งเฮกโจมตีเมืองชายแดนของจกก๊ก... ขงเบ้งยกทัพไปรบกับเบ้งเฮก... ขงเบ้งซ้อนกลให้ม่าฟันกันเองในกองทัพข้าศึก... ขงเบ้งเข้าตีทัพเบ้งเฮก... เบ้งเฮกถูกขงเบ้งจับได้ถึง ๗ ครั้ง... ม่านโถว

บทที่ ๑๘ สุมาอี้.....๔๘๑

ประวัติสุมาอี้... ขงเบ้งแต่งอุบายแพร่ข่าวว่าสุมาอี้เป็นขบถ พระเจ้าโจยอยปลดสุมาอี้ออกจากตำแหน่ง... ขงเบ้งยกทัพไปตีวุยก๊ก... อองลองลองปัญญากับขงเบ้ง... อองลองสู้ฝีปากขงเบ้งไม่ได้ ตกม้าตาย... พระเจ้าโจยอยเรียกสุมาอี้มาป้องกันขงเบ้ง... ขงเบ้งเป่าขลุ่ยลวงสุมาอี้... ขงเบ้งถูกลดบรรดาศักดิ์... ขงเบ้งตีวุยก๊กครั้งที่ ๒... ขงเบ้งถอยทัพ... ขงเบ้งตีวุยก๊กครั้งที่ ๓ ... ขงเบ้งถอยทัพ... โจจิ๋นสุมาอี้ตีจกก๊ก... สุมาอี้ถอยทัพ... ขงเบ้งเข้าตีวุยก๊กเป็นครั้งที่ ๔... ขงเบ้งฆ่าโจจิ๋นด้วยจดหมาย... ขงเบ้งแปรขบวนกลพยุหะกับสุมาอี้... พระเจ้าเล่าเสี้ยนเรียกทัพขงเบ้งกลับ... ขงเบ้งตีวุยก๊กครั้งที่ ๕... ขงเบ้งลวงสุมาอี้ทำผีหลอก... ขงเบ้งถอยทัพ... ขงเบ้งตีวุยก๊กครั้งที่ ๖... ขงเบ้งสร้างโคยนต์ม้ายนต์... ขงเบ้งส่งเสื้อผ้าผู้หญิงให้สุมาอี้... ขงเบ้งล้มเจ็บและตายในสนามรบ... สุมาอี้เป็นสมุหนายกวุยก๊ก... สุมาอี้ตาย

บทที่ ๑๙ เกียงอุย ๕๐๙

ประวัติเกียงอุย... ขงเบ้งเกลี้ยกล่อมเกียงอุยมาเข้าพวก... ขงเบ้งถ่ายทอดวิชาให้เกียงอุย... ขงเบ้งตาย เกียงอุยบัญชาการทหารแทน... ประวัติจงโฮยและเตงงาย... เกียงอุยเกลี้ยกล่อมพวกชนเผ่าเกี๋ยง... การรบครั้งแรกของเกียงอุยต่อวุยก๊ก... สุมาสูตีง่อก๊กแต่ไม่สำเร็จ... จูกัดเก๊กปราชัยวุยก๊ก... เกียงอุยตีวุยก๊กครั้งที่สองแต่ปราชัย... สูมาสูถอดพระเจ้าโจฮอง ตั้งพระเจ้าโจมอ... สุมาสูตาย สุมาเจียวเป็นสมุหนายก... เกียงอุยตีวุยก๊กครั้งที่สาม มีชัยครั้งใหญ่แต่ไม่เด็ดขาด... เหตุผล ๕ ประการของเกียงอุย... เกียงอุย

ตีวุยก๊กครั้งที่สี่แต่ปราชัย... เกียงอุยตีวุยก๊กครั้งที่ห้า แต่ปราชัยด้วยฝีมือเตงงาย... ซุนหลิมถอดพระเจ้าซุนเหลียงตั้งพระเจ้าซุนฮิว... พระเจ้าซุนฮิว... พระเจ้าซุนฮิวประหารซุนหลิม... เกียงอุยตีวุยก๊กครั้งที่หก... เตงงายสู้ไม่ได้ ให้คนไปติดสินบนฮุยโฮขันที... พระเจ้าเล่าเสี้ยนเรียกทัพเกียงอุยกลับ... พระเจ้าโจมอถูกฆ่า โจฮวนเป็นกษัตริย์แทน... เกียงอุยตีวุยก๊กครั้งที่เจ็ด มีชัยชนะเตงงายไม่เด็ดขาด... เกียงอุยตีวุยก๊กครั้งที่แปด... พระเจ้าเล่าเสี้ยนเรียกทัพเกียงอุยเข้าเฝ้า... เกียงอุยจะฆ่าฮุยโฮขันที... เกียงอุยออกไปตั้งฐานทัพที่เมืองหลงเส... วุยก๊กให้จงโฮยกับเตงงายเป็นแม่ทัพไปตีจกก๊ก-เตงงายตีพระนครจกก๊กได้-เกียงอุยทำอุบายขอสงบศึกกับจงโฮย-เกียงอุยสาบานเป็นพี่น้องกับจงโฮย... สุมาเจียวระแวงเตงงาย... จงโฮยโค่นเตงงาย... เฮาเกียน-อุยก๋วนโค่นจงโฮย... เกียงอุยเชือดคอตายในที่รบ

บทที่ ๒๐ พระเจ้าสุมาเอี๋ยน..... ๕๖๙

สุมาเอี๋ยนเป็นบุตรคนโตของสุมาเจียว... สุมาเอี๋ยนแย่งราชสมบัติพระเจ้าโจฮวน... ซุนโฮได้เป็นกษัตริย์ง่อก๊ก... ประชาชนเดือดร้อนเกลียดชังพระเจ้าซุนโฮ... ลกข้องกับเอียวเก๋าผูกมิตรกัน... พระเจ้าซุนโฮปลดลกข้องออกจากแม่ทัพ... พระเจ้าสุมาเอี๋ยนตั้งเตาอี้เป็นแม่ทัพ... เตาอี้ยกทัพตีง่อก๊ก... ง่อก๊กปราชัย แผ่นดินสามก๊กกลับเป็นก๊กเดียว

ปทานุกรมภูมิศาสตร์สามก๊ก ๕๙๗

นามานุกรมบุคคลในสามก๊ก ๗๒๒

สามก๊ก เดิมทีเป็นนิทานเล่าให้ลูกหลานฟังในบ้าน มาเป็นเรื่องเล่าหากินตามข้างถนน จนเป็นที่แพร่หลาย มีกวีนำไปแต่งเป็นเพลงร้อง คณะงิ้วนำไปแสดง ได้รับความนิยมแผ่ขยาย จนกล่าวได้ว่า "ผู้ใดไม่รู้เรื่องสามก๊ก ผู้นั้นหาใช่คนจีนไม่" ภายหลังนักเขียนจีนหลายยุคหลายสมัยได้เรียบเรียงปรับปรุงจนเป็นวรรณคดีเอก

นี่มิใช่สามก๊กธรรมดา แต่เป็นผลพวงมาจากการอ่านสามก๊กอย่างเอาจริงเอาจังหลายจบ จนเกิดแรงบันดาลใจในการเขียนของสังข์ พัธโนทัย จึงกลายเป็นหนังสือ พิชัยสงครามสามก๊ก เล่มที่มีการวางหลักการร้อยความอย่างดี เพื่อให้อ่านสามก๊กฉบับภาษาไทยเข้าใจง่ายขึ้น ในการพิมพ์ครั้งนี้ได้รวบรวม ๔ ขุมทรัพย์ภูมิปัญญาไว้ในเล่มเดียวกัน คือ

๑. พิชัยสงครามสามก๊ก ทำให้**รู้เรื่องราว** ด้วยการร้อยความผ่านชื่อบุคคลสำคัญ ๒๐ คน
๒. ปทานุกรมภูมิศาสตร์สามก๊ก ทำให้**รู้สถานที่** ๕๕๒ แห่ง
๓. นามานุกรมบุคคลในสามก๊ก ทำให้**รู้ตัวบุคคล** ๒๗๖ ชื่อ
๔. แผนที่สามก๊ก ทำให้ **รู้ที่ รู้ทิศ รู้ทาง** ของสถานที่ในสามก๊ก

แน่นอนที่สุดสิ่งที่จะได้รู้ย่อมมากกว่าตัวเลขที่ระบุมาให้เห็น เพราะเป็นธรรมดา เมื่อค้นคว้าเพื่อจะเขียนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ย่อมมีสิ่งที่เกี่ยวข้องรอบข้างให้ต้องเขียนถึงมากกว่าหนึ่ง เพื่อความเข้าใจที่แจ่มแจ้ง เช่นนี้แล้ว ลืมคำว่าอ่านสามก๊กไม่รู้เรื่องไปได้เลย

สุขภาพใจ
SukkhapabjaiPUB

DA 0017 วรรณกรรม
ISBN 978-616-14-0076-7
500.-
www.booktime.co.th